



ΜΗΝΙΑΙΟ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΜΗΝΑΣ ΜΑΤΣΑΚΗΣ

ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ :

ΣΩΤΗΡΗΣ ΣΚΙΠΗΣ, ΔΗΜΟ-
ΣΘΕΝΗΣ ΒΟΥΤΥΡΑΣ, ΑΛΕΧ.
ΕΜΒΙΡΙΚΟΣ, ΣΤΡΑΤΗΣ ΔΟΥ-
ΚΑΣ, ΓΙΩΡΓΟΣ ΤΣΟΥΚΑΛΑΣ
ΜΑΝΩΛΗΣ ΑΛΕΞΙΟΥ, ΜΗ-
ΝΑΣ ΜΑΤΣΑΚΗΣ, ΝΑΠΟΛ.
ΛΑΠΑΘΙΩΤΗΣ, ΝΥΣΗΣ ΜΕΣ-
ΣΗΝΕΖΗΣ, ΜΙΧΑΛΗΣ ΤΟΜ-
ΠΡΟΣ, ΧΡΗΣΤ. ΛΕΒΑΝΤΑΣ,
ΤΑΚΗΣ ΔΟΞΑΣ, ΣΤΕΛΙΟΣ
ΚΟΝΤΟΣ, ΘΑΝΟΣ ΚΑΡΔΑΛΙ-
ΝΟΣ, ΛΕΦΤΕΡΗΣ ΞΑΝΘΟΣ,
Σ. ΛΕΩΝΙΔΑΚΗΣ, Σ. ΓΕΩΡ-
ΓΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ, ΝΙΚ. ΜΠΑ-
ΤΑΓΙΑΣ, Σ. ΚΑΤΣΑΜΠΗΣ, Γ.
ΒΑΛΕΤΑΣ, ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΨΑ-
ΜΠΕΛΗΣ, Ν. ΧΑΓΕΡ ΜΠΟΥ-
ΦΙΔΗΣ, Σ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΡ. ΦΥΛΛΟΥ 10-11 ΧΡΟΝΟΣ Α΄
ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ = ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 1943
ΓΡΑΦΕΙΑ: ΕΠΙΔΑΥΡΟΥ 17 • ΠΕΙΡΑΙΑΣ



ΑΡΓΩ

ΜΗΝΙΑΙΟ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΓΡΑΦΕΙΑ: ΕΠΙΔΑΥΡΟΥ 17 - ΠΕΙΡΑΙΑΣ

Έμβασματα, Συνεργασίες, Β βλία κτλ.
στέλλονται στὸν κ. Μηνᾶ Μιτρούκη ὁ-
δὸς Κολοκοτρώνη 33 — Πειραιᾶ.

ΤΙΜΗ ΦΥΛΛΟΥ ΔΡΧ. 3.000

Ἄνταλάσσουμε φύλλο μ' ὄλα τὰ περιοδικά· κρίνουμε κάθε περιοδικό καὶ βιβλίο πού θὰ μᾶς σταλθεῖ διπλό κι' ἀναγγέλλουμε μόνο τὴν ἀποστολὴ ἑνὸς ἀντιτύπου κάθε ἐντύπου].

ΕΛΑΒΑΜΕ ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ:

ΦΟΙΒΟΥ ΔΕΛΦΗ: «Ὁ ἄνθρωπος μὲ τὴν τσάπα» (ποιήματα, σελ. 40, ἐκδό-
της Ἄριστ. Ν. Μουριδῆς, Ἀθήνα 1943).—
ΜΗΤΣΟΥ Ν. ΤΣΙΑΜΗ: «Σιωπηλά
μιλήματα» (ποιήματα, σελ. 21, ἐκδότης
Ἄριστ. Ν. Μαυροῖδης, Ἀθήνα 1943).—
ΝΗΣ ΖΑΧ. ΜΑΚΡΗ: «Παραμύθια
γιὰ ὄλα τὰ παιδιὰ» (σελ. 48, εἰ-
κονογράφηση Τάκη Γ. Λυκαδίτη, Ἀθήνα
1943).—ΑΣΤΡΟΥ ΑΥΓΕΡΗ: «Erneste
Hello» (Αἰσθητικὲς Μελέτες
τεῦχος 2, σελ. 32, ἔκδοσις «Ἐταιρίας Διαδό-
σεως Γραμμάτων καὶ Τεχνῶν», Ἀθήνα 1943)
ΓΙΩΡΓΟΥ Μ. ΠΕΡΙΣΤΕΡΗ: «Ἀπλοὶ
Δρόμοι» (ποιήματα, σελ. 32, Πειραιᾶς
1943).—ΧΡΗΣΤΟΥ ΛΕΒΑΝΤΑ: «Ἡ Φα-
μίλια τοῦ Νῶε» (διηγήματα, σελ. 128, ἔ-
κδοσις «Νεολληνικῆς Λογοτεχνίας»).—Ν. ΠΑ-
ΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ: «Ὁ Παράδοξος
Γκόζλος» (διηγήματα, σελ. 112, ἔκδοσις
περιοδικοῦ «ΗΩΣ», Ἀθήνα 1943).—ΗΡΑΚΛ.
Θ. ΜΑΛΛΩΣΗ: «Ἀνφοριὰ» (ποιήματα
σελ. 40, Ἀθήνα 1939).—

ΚΑΙ ΤΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ:

«ΜΑΘΗΤΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ» (Δεκαπενθήμε-
ρη ἐπιθεώρηση) ἀρ. φύλ. 3 (15 Αὐγούστου)
4 (1 Σεπτεμβρίου), (15 Σεπτεμβρίου). Διευ-
θυντής Τ. Νατσούλης. Δίσις Ἀκαδημίας 63.
Ἀθήνα.—«ΝΕΟΤΗΣ» (Μηνιαία Φιλολογικὴ
καὶ ἐγκυκλοπαιδικὴ ἔκδοσις) ἀρ. φύλ. 6 (Σε-
πτέμβριος). Διευθυντής: Νίκος Πάγκος. Γρα-
φεῖα: Φιλικῆς Ἐταιρίας 31, Πειραιᾶς.—
«ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ» (ἐβδομαδι-
αία θεατρικὴ, καλλιτεχνικὴ καὶ φιλολογικὴ ἐ-
πιθεώρηση) ἀρ. φύλ. 2, 3. Διευθυντής: Θανά-
σης Τσόγκας. Γραφεῖα: Πειραιᾶς 13, Ἀθή-
να.—«ΓΑΥΚΟΧΑΡΑΜΑ» (δεκαπενθήμερος
μαθητικὴ ἐπιθεώρησις) ἀρ. φύλ. 1, (1 Ὀκτω-
βρίου), 2 (15 Ὀκτωβρίου). Διευθυντής Δημή-
τριος Ἄλ. Χαλιάσος. Γραφεῖα: Μπουμπουλί-
νας 20α, Πειραιᾶς.—«ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΟΥ-
ΣΑ» (δύμηνη ἔκδοσις γιὰ ποίηση, μελέτη καὶ
κριτικὴ) ἀρ. φύλ. 4-5 (Ιούλιος—Σεπτέμβριος).
Διευθυντής: Στέλιος Παναγιωτόπουλος. Γρα-
φεῖα: Καλλέογη 29, Πειραιᾶς.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

ΜΙΜ. ΠΑΠ. Ἀθήνα. Πολλὲς ἀντιποιητικὲς
λέξεις καταστρέφουν τὸ κατὰ τ' ἄλλα καλὸ
ποίημά σας (ὄρος, ἡμίφωνο, κτλ.)—Λ. ΑΝΑΣΓ.
Ἀθήνα. Παρὰ τὴν ἡλικία σας εἶστε ἀσφαλῶς
μαθητῆς) δὲ γράφετε ἄσκημα. Ἀφήστε ὅμως
τὰ σονέτια καὶ καταπιστῆτε ἐνὲ σίχῳ ἀπλού-
στερο κι' ἀπολυτικώτερο. Ἐξάλ' ου οἱ στίχοι
σας μετρικὰ δὲν εἶναι ἄρτια. Τὸ εἶδος αὐτὸ
τῆς ποίησης εἶναι πικρὸς οὐθιμὸς καὶ ηουσι-
κότητα.—Γ. ΠΑΠΑΔ. Μοσχάτο. Καὶ σὲ σὰς
λέμε τὰ ἴδια. ἐπιμεληθεῖτε τὸ σίχῳ σας κι' ἀ-
σφαλῶς θὰ γράψετε καλὰ ποιήματα.—Ἡ ἔπι-
πνευση, βλέπουμε, δὲ σὰς λείπει.—ΒΥΡ. ΡΩΜ.
Ἀθήνα. Παρὰ τὴν εὐγενικὴν σαυρὸν πρὸθεσιν
νὰ κάνετε... φιλοσοφικὴν ποίησιν ἀναγκαζοῦσαστε
μὲ λύπη μας νὰ σὰς ποῦμε πάλιν ἀσίζετε καὶ
νὰ διαβάσετε. Τὰ τελευταία σας, γερὰτα χρο-
νοῖδεις καὶ κακόηχεες λέξεις. Οἱ ἰδιοκτητες δὲν
ἄλλαξαν. πού τὸ εἶπατε αὐτὸ;—Ν. ΓΡ. Ἀθήνα.
Ἀσφυλῶς δὲ θὰ τὸ λάβαμε τὸ διήγημα πού

μᾶς λέτε. Τὸ κοινοῦχο κολὸ καὶ θὰ δημοσι-
ευεῖ.—Κ. ΚΟΛ. Ἀθήνα. Μᾶς στείλατε 1000
δραχ. καὶ δύο ποιήματα. Ἄν εἶναι γιὰ τὸν δι-
αγωνισμό ἐπρεπε νὰ συμμορφωθεῖτε καὶ μὲ
τοῦ; ἄλλους ὄρους. Ἄν ὄχι οἱ χίλιες δραχ. εἴ-
ταν πρῶτις. Γνωρ'στε μας τὴν πρόθεσιν σας.
—Ν. Ρ. Ἀθήνα. Τὸ ποίημα θὰ δημοσιευεῖ.
Γιὰ τὸ βιβλίο σας γράψαμε κι' ἄλλη πῖθ ἐκτε-
ταμένη κριτικὴ σὲ περιοδικὸ τοῦ Πειραιᾶ.—
Ν. ΑΤΕΛ. Ἀθήνα. Στὸ τελευταῖο τεράστιχο
ἠλλάξατε τὸ μέτρο τοῦ σίχῳ. Δὲν τὸ προσέ-
ξατε;—Ν. Π. ΚΑΒ. Ἀθήνα. Συμπ'θητικό, κι'
ὅμως ἀρκετὰ ἐλαφρὸ. Σὰ θεατρικὸ τραγοῦδι.
ΒΑΣ. ΠΑΛ. Πειραιᾶ. Πεζογράφουδα δὲ δημο-
σιεύουμε κατ' ἀρχὴν ἐκτὸς ἂν εἶναι ἄρτια ἀπὸ
κάθε πλευρὰ. Τὸ εἶδος ὅμως αὐτὸ ἀπαιτεῖ πε-
ρα κι' εἶναι πολὺ πῖθ δύσκολο ἀπ' ὅτι φαντά-
ζεσαστε. Τὸ ποίημά σας ὄχι ἀπόλυτα καλὸ.—
Δ. Γ. Ρ. Ἀθήνα. Ἡ «Σατῶ» θὰ δημοσι-
ευεῖ.—

Α Ρ Γ Ω

ΜΗΝΙΑΙΟ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΜΗΝΑΣ ΜΑΤΣΑΚΗΣ

ΥΜΝΟΣ ΣΤΟΝ ΕΡΙΧΘΟΝΙΟ

ΚΙ ΑΝ οἱ θεοὶ οἱ ἐφήμεροι περῶνε
στὴ Λησμονιά, σὰ θεατροῖνοι,
πὸν τὴν παράσταση ὡς τελειώσουνε
κρύβουνται πίσω ἀπ' τὴ σκηνή,
ἐσὸν τοῦ πόθου, γιὰ τὴν Ἀθηναῖ,
τοῦ ἐρωτικοῦ τοῦ Ἡραίουτου,
ἔπεσες σπόρος μὲς σιτὴ Γῆ
τὴν Ἀττικὴ καὶ φύρωσες,
ὅπως φυτρῶνει ἓνα δεντρί
πὸν ἀπὸ μακριὰ τὸ σπόρο του
τὸν φέρνει τοῦ ἀνεμου ἢ πνοή.

Γι' αὐτὸ, Ἐριχθόνιε, σύμβολο
αἰῶνιο τῶν Ἑλλήνων,
ἄγρυπνος πρὸς τὸν Ἱερὸ
τὸ Βράχο τριγωνοῦς,
ἀγνώριστος καὶ ἀμάντευτος
κάτω ἀπ' τὸ ροῦχο πὸν φορεῖς
τοῦ ταπεινοῦ γιδοῦρη.

Κι ἐσὸν εἶσαι ἡ προαιώνια
ψυχὴ τῆς Ἀττικῆς
καὶ τῆς Ἑλλάδας ὅλης
ὡσὸν τὴ βλογημένη Ἑλιά
πὸν σὲ μιὰ χοῦφια χῶμα,
τὴν πρώτη ρίζα ἀπακουμπᾶ
κι ἀνάμεσ' ἀπὸ πειρωτὰ
βράχια τραχιὰ καὶ ἀπέραστα
πὸν τὰ τρυπᾶει σὰν τὸ καρφί,
μπλέκει τὶς ρίζες τῆς βαθιά
κι ἀμύραντη ὕστερα σὸ φῶς
γεμίζει φύλλα καὶ κλαριά,
πὸν ἀπὸ τὸν ἄγιο τῆς καρπὸ
φορτώνονται, ὅπως τὸ σταμνί
μὲ τὸ νερὸ σιτὸν ὤμο τῆς
ἢ κόρη ἢ ἀλαφροπάτητη
ἀπὸ τὴ βούση καὶ γυρᾶ
χαρούμενη καὶ γελαστὴ
στ' ὀλόξεστό τῆς σπιτί.

Ἐσὸν εἶσαι ὁ Λοάκος, ὁ Φρουρὸς
πὸν μὲς σιτῆς Γῆς τὰ σπλάχνα
φυλάξ τὸ Θρόλο τῆς Φυλῆς! . .

Ἐσὸν ὁ τραγὸς ξεδικοιτῆς! . .

Γιατὶ τῆς Γῆς μας οἱ πληγές
εἶναι πληγές σου, ὦ Ἀχώριστε,
παντοινὰ ἀπ' αὐτὴ,
Τέρος Ἱερὸ, τῆς Ἀθηναῖς
ἀκριβοφυχοπαίδι,
Ἄνθρωπε, Ἡμίθεε, Γηγενῆ! . .

ΣΩΤΗΡΗΣ ΣΚΙΠΗΣ

ΤΟ ΚΑΤΟΡΘΩΜΑ!

ΜΕΡΑ συνεφιασμένη, ψυχρή. Ἀπόγευμα.

Ἐργάτες στὸ δρόμο, πού διορθώνεται, ρίχνουν χώματα ὑγρά σὲ αὐτοκίνητο κάρρο. Εἶναι δυὸ αὐτοὶ πού προσπαθοῦν νὰ γεμίσουν τὸ φορτηγὸ. Δὲν εἶναι ὅμως ἐργάτες ἀπὸ κείνους πού ἔσκαβαν, ἔφτιαναν τὸ δρόμο, ἀλλὰ ἄλλοι, τῆς ἄμμου τῶν χωμάτων.

Ὁ σωφὲρ κάθεται ξαπλωμένος στὸ χαλασμένο πεζοδρόμιο, στηρίζοντας τὴ ράχη του σὲ ἀγκωνάρια. Φορεῖ ρεπούμπλικα, στραβὰ βαλμένη στὸ κεφάλι του καὶ εἶναι μελαχροινὸς μὲ μύτη καμπουρωτὴ.

Ἐπάρχει κι' ἓνας ἄλλος, αὐτὸς ὅμως στέκεται ἀπόμακρα, εἶναι καλοντυμένος καὶ κυττάζει κάτι χαρτιά . . .

Οἱ δυὸ ἐργάτες ξακολουθοῦσαν νὰ ρίχνουν χώματα στὸ αὐτοκίνητο κάρρο, καὶ κάτι νὰ λένε κάποτε. Δὲ βιαζόντουσαν.

Ξαφνικὰ δυὸ φτωχικὰ κορίτσια φάνηκαν καὶ πέρασαν κοντὰ ἀπ' τὸ φορτηγὸ.

Ὁ ἓνας ἀπὸ τοὺς δυὸ, πού φοροῦσε κοῦκο, ἅμα τὰδε, ἀντὶ νὰ ρίξει τὴ φτιαριά στὸ κάρρο τὴν πέταξε πάνω ἀπ' αὐτὸ, καὶ τὸ χῶμα πέφτει κοντὰ στὰ δυὸ φτωχὰ κορίτσια, καὶ ἀρκετὸ ἀπάνω τους.

Τὰ κορίτσια σταμάτησαν χωρὶς νὰ ποῦνε τίποτα. Τινάχτηκαν μόνον καὶ ξακολούθησαν τὸ δρόμο τους.

Ὁ σωφὲρ γελοῦσε. Ὅμοια ἔκανε καὶ κείνος πού πέταξε τὸ χῶμα. Ὁ σύντροφός του μόνον χαμογέλασε στὸ ἄκουσμα τοῦ κατορθώματος καὶ ξακολούθησε τὴ δουλειὰ του. Καὶ κείνος πού κύτταζε τὰ χαρτιά, ὁ καλοντυμένος, σήκωσε τὸ κεφάλι ἀπ' αὐτὰ, καὶ ρώτησε τί συνέβηκε. Τοῦ εἶπαν . . . Καὶ γέλασε κι' αὐτὸς.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΒΟΥΤΥΡΑΣ

LE CHANT DU CAIRE.

DE L'AFRIQUE au ciel lourd mystérieuse ville,
Sise aux roses confins de ses sables stériles,
Leur poussière dolente envahit tes quartiers
Dont s'évente le front de touffes de palmiers.

Hors de ton sein, voi'é d' un linceul de tristesse,
Lourds de riches anneaux, tes minarets se dressent.
Un chant fiévreux, comme un péché de noire chair,
Sensuel et fatal s'éve dans tes airs.

De luxe et d' ordre a beau te pénétrer l' Europe
De mystère toujours le désert t' enveloppe.
Et nés d' un continent immense et vierge encor
Les rapaces tournoient sur ton poudreux décor.

ALEXANDRE EMBIRICOS

ΟΔΟΙΠΟΡΟΣ.

ΕΙΜΑΙ κ' ἐγὼ ἓνα πουλί μετ' τὸ τραγούδι μου. Τὸ τραγούδι ποὺ τραγουδῶ ἀπ' τὰ μικρὰ μου χρόνια. "Ὅλο τὸ ἴδιο πρᾶγμα· ὄλο ἢ ἴδια παιδικὴ ἄγνοια.

Ἄπο ποῦ τραβῶ καὶ ποῦ πάω; Τραβῶ ἀπὸ μακρὰ καὶ πάω ἀκόμα πιὸ μακρὰ. Τραβῶ μέσ ἀπ' τὴν ἀντάρα καὶ πάω ἐκεῖ ποὺ λάμπει ἓνας ἥλιος. Τραβῶ καὶ οὐρλιάζω, κλαίοντας καὶ γελῶντας μέσ ἀπὸ σκοτεινὰ φεράγγια.

Πέρασα πιά μέσ σέ βουνὰ παραμυθένια. Βουνὰ ἔρημα ἀπὸ κόσμο. Κι' ἢ ἀναμνήσεις μ' ἄφηκαν σάν ἓνα τσοῦρμο μαῦρα πουλιά ποὺ πιετοῦν ψηλὰ κι' ὕστερα ἀνακατεύονται. Μάτια πιά καλῶ ἀγάπες καὶ φωνές ποὺ σβύσαν· στή φωνή μου χουτίζουν λυπητερὰ τὰ δάση...

Πίσω μένει ἀκόμα βαρὺς χειμῶνας. Κι' ὅμως μπροστὰ τραβῶ ἓνας ἔρημος στρατολάτης. Τυλιγμένοι μέσα στὴν ἀντάρα μ' ἀκολουθοῦνε οἱ λύκοι. Φυσομανᾶνε τὰ στοιχειὰ μέσα στὸ κρούσταλλο τῆς νύχτας· οἱ κορφές σφυρίζουν: «Στὸ καλὸ ὄρφανὲ ὀδοιπόρε. Ὁ Θεὸς νὰ σέ φέρῃ ἐκεῖ ποὺ πᾶς μαζί μετ' τὰ ὄνειρά σου!»

ΣΤΡΑΤΗΣ ΔΟΥΚΑΣ

ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ

ΠΑΛΜΟΙ μέσ στὸν ἄνεμο ἀγνώριστοι τρέμουν.
Μορφές, ποὺ τὸ μάτι ποτὲ δὲν θὰ ἴδῃ.
Πιὸ πέρα ἀπ' τὰ γνώριμα πάθη μας, κάτι
μᾶς βλέπει μετ' βλέμμα βαθὺ καὶ βροδύ.

Πιὸ πάνω ἀπ' τὰ πρόσκαιρα τοῦτα κορμιά μας,
ἀλλοιώτικων ἡσκιῶν ὁ κόσμος θὰ ζῇ·
Μιά φλόγα παράξενη ἐντὸς μας ἀνάβει.
Σοῦ δίνω τὸ χέρι νὰ πᾶμε μαζί.

Βαδίζουμε οἱ δύο μας, προσμένοντας πάντα,
—μορφές πόσες τάχα ν' ἀλλάξαμε ἐμεῖς;—
σιὰ χιὲς τῶν αἰώνων, μετ' πίστι ἀκλουθώντας,
τ' ἀγνώρια μᾶς πρώτης ποὺ κίνησε δομῆς.

Θ' ἀκούσουμε ἀνάκουστους ἤχους. Θὰ ἴδοῦμε
τοὺς ἡσικούς ὄνειρων ποὺ πλάσαμε ἐδώ.
Οἱ κύκλοι οἱ ἀτελείωτοι κλείνουν γιὰ πάντα.
Γυρίζουμε ἐκεῖ—ἀπ' ὅπου φύγαμε—Δυό

Γ. ΤΣΟΥΚΑΛΑΣ

ΚΥΚΝΕΙΟ

ΕΛΛΑΝΑ καθίσουμε γύρω απ' τὸ τραπέζι
 ποῦστρωσε μὲ φύλλα κληματαριάς ἢ ἐλλιδα,
 νὰ δειπνήσουμε μὲ τὰ ψίχουλα τῆς νιότης μας.
 Ἄσε τὰ χρόνια ποῦφυγαν νὰ γλύψουνε,
 σὰ γέρικα σκυλιά, κάτω απ' τὰ πόδια μας
 τὸ τελεταῖο μας δάκρυ.
 Ἄς καθίσουμε μὲ γαλήνη στὸ τραπέζι,
 ποῦνε στὴν κάμαρα τῆ διπλανῆ απ' τὴ σάλα
 τῆ γεμάτη βελουδο, ἀστραφτερούς πολυελαίους
 κι' ἔδου οἱ συνδαιτυμόνες τραγουδοῦν τῆς εὐτυχίας.
 Ἄπὸ τὴν πόρτα σήκωσε τὸ βλέμμα σου,
 ποῦ παίζει πίσω τῆς ἡ μουσικῆ
 καὶ τὸ κρουστάλλινο ἀκούγεται γέλιο τῆς οἰκοδόποινας.
 (Ἐχὸν ματώσει πλάτες μίταια σπρώχοντας
 τὴν πόρτα αὐτὴ ποῦ ἀνοίγει μ' ἓνα πούπουλο.)
 Ἐμεῖς, ἀγέρωχοι, μὲς στὴν περὴφανη σιωπὴ μας,
 κι' ὄχι σὰ νᾶμαστε οἱ φτωχοὶ τῆς συγγενείας,
 θὰ δειπνήσουμε μὲ τὰ ψίχουλα τῆς νιότης μας,
 μὰ δὲ θὰ φᾶμε, ὥστόσο, μὲ λακέδες.

ΜΑΝΩΛΗΣ ΑΛΕΞΙΟΥ

ΘΑΝΑΤΟΣ

Ω. ΛΕ μπορεί, θα σβύσουνε μιά μέρα
 οἱ γάβροι πόθοι κι' οἱ γαλάζιες νοσταλγίες.
 Γιολάντες θα τις πλέξουμε και προσφορά
 στο πανηγύρι τῆς λήθης.
 Θάναι φθινόπωρο, κι' ὁ ἥλιος χλωμός
 θα ξεθωριάζει τις γυριές σκιές-μας.
 Οἱ μέρες θα κλώθουν τῆ θλίψη-μας
 κι' ἡ θλίψη θα μετράει-μας τις μέρες.
 Κι' εμεῖς που δροσίσαμε τὴν Ἄνοιξη
 τις μαραιμένες ανεμώνες
 κι' ἡ ματιά-μας ἀκλούθησεν οὐρὴ
 τῆ μοῖρα των χελιδονιών μες στο χειμῶνα,
 εμεῖς δὲ θάχουμε πια δάκρυα νὰ κλάψουμε
 τὸ θάνατό-μας.

ΜΗΝΑΣ ΜΑΤΣΑΚΗΣ



ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΑΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΑΝ, ΓΕΝΙΚΑ, τὸ τσάκωμα, — στὸν τόπο μας, κ' ἄλλοῦ —, ἔτσι καθὼς τὸ λέγαμε καὶ ἄλλοτε, γιατί τὸ εἶδαμε, καὶ τὸ διαπιστώσαμε, — εἶν' ἕνας τρόπος κλασικὸς διαφημίσεως, ἀποδεικνύει, μο-
λαταῦτα, κ' ἄλλα πράγματα, ἄξια, κ' ἔ-
κεινα προσοχῆς, καὶ σ' αὐτὰ τὰ κάποια
ἄλλα ποιήματα, ἔχομε σκοπὸ ν' ἀφιερώ-
σωμε τίς σημερινές αὐτιές γραμμές

Τοῦτο τὸν καιρὸ, καὶ κατ' ἐξαιρέσειν
τόσο πολὺ καὶ συστηματικά, διαβάζω δι-
άφορα βιβλία, παλιὰ καὶ νέα, σύγχρονα
κ' ἀρχαῖα, καὶ πολλῶν εἰδῶν καὶ ποιο-
τήτων. Τὸ φαινόμενο δὲν εἶναι καὶ πα-
ράδοξο, ἀφοῦ σήμερα συμβαίνει γενικώ-
τερα, κ' ὅλος ὁ κόσμος τὴν ὥρην στὸ διά-
βασμα, ἵς ἄδε ἐς ὥρες τοῦ κλε σίματός
του. Οἱ ταχτικὲς πέντε ὥρες μου, τῶν
ἄλλοτε, ἔγιναν, τώρα, κ' ἔντεκα, καὶ δώ-
δεκα. Ἀνάμεσα, λοιπόν, σ' αὐτὰ τ' ἀνό-
μοια βιβλία, — ποῦ εἶναι, πότε κλασικά
καὶ σ βαρῖ, πότε ἔλαφρά, ἢ ἀστυνομικά,
ποῦ μὲ ξεκουράζουν ἀπὸ τ' ἄλλα —, διά-
βασα κ' ἕναν τόμο τοῦ Ἀλφόνσου Κάρρ,
καὶ μὲ τίτλο «Τὸ κλεισμένο Σπίτι» . .
Μέσα σ' αὐτὸ εἶναι συγκεντρωμένα μι-
κρὰ κομμάτια λογοτεχνικά, ἀπαντήσεις,
ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, σ' ἐπιθέσεις ἄλλων
συναδέλφων, ἢ ἐφημερίδων τοῦ και-
ροῦ, — ἀπαντήσεις ἀρχετὰ χαριτωμένες,
ἔξυπνες δροσερὲς καὶ δητικὲς, ἐπάνω σὲ
ζητήματα ἐπίκαιρα — ἐπίκαιρα, γιὰ κάθε
ἐποχή.

Δὲν ξαίρεις τί νὰ τοὺς πρωιοθημά-
σης, τὸ λεπτὸ χιοῦμορ καὶ τὴν εὐφυΐα, ἢ
τὴν ὀξύτητα καὶ τὴν καυστικότητα τῆς
εἰρωνείας καὶ τοῦ σαρκασμοῦ. Ἕνας τό-
νος διανυγῆς τὰ διακρίνει, — ἕνας τόνος,
προπαντὸς πολιτισμένος, γαντοφορεμένος
καὶ κομψός. Ἡ ἀνηλεής, κρυφὴ τους,
σάτυρα, δοσμένη μ' ὅλη τὴν γαλατικὴν
ἀβρότητα . . Τὴν ἴδια μέρα, μούτυχε
νὰ δῶ, σὲ μίαν ἑλληνικὴν ἐφημερίδα,
καὶ μὴ δική μας, τέτιαν, ἀθυροστομη,
καὶ φιλολογικὴ μονομαχία! Ὅχι μόνον
ἔλειπεν ἡ χάρις, ἢ κομψότης κ' ἢ κα-
λαισθησία, ἀλλ' ἀκόμα καὶ τ' ἀπλὰ ἐπι-

χειρήματα, οἱ διαξυφισμοὶ τῆς λογικῆς,
ποῦ ἀντικαθίσταντο, σ' αὐτῇ, μὲ βρισιές
καὶ κουτσακισμοὺς . .

«Τ' εἶσ' ἐσύ, καὶ τ' εἶμ' ἐγώ!», αὐτὸ
ἦταν τὸ ἄπαντο τοῦ χυδαίου περιεχομέ-
νου! Ἡ βρισιὰ, τὸ ξύλο, ἢ γροθιά, κ'
ἄλλες ἐίρωνείες τῶν τριόδων, ἀποτελοῦ-
σαν ὅλη τὴν οὐσία τῆς ἀπρεποῦς ἀλλη-
λοεπιθέσεως!

«Τὶ εἶσ' ἐσύ,» λοιπόν, «καὶ τ' εἶμ' ἐ-
γώ!», — αὐτὸ θὰ πῆ ἑλληνικὸς καβγάς!
«Κοῖτα καλά, μὴ σὲ πετύχω πουθενά,
γιατὶ θὰ σοῦ τσακίσω τὰ πλευρά!» . .

Αὐτὸ τὸ θέαμα εἶναι ἀξιοθρήνητο,
καὶ σ' ἐκείνους ποῦ τὸ παρακολουθοῦν,
— σὲ ὅσους ἔχουν τὴν ὑπομονή, ν' ἀπο-
φασίσουν νὰ τὸ παρακολουθήσουν —,
φέρνει, χωρὶς ἀμφιβολία, γενικά, τὴν ἀ-
ηδία καὶ τὴν ἀγανάκτηση . .

Καὶ συλλογίζεται κανένας, γενικώ-
τερα, τί λαὸς πρέπει νὰ εἶν' αὐτός, ποῦ
ἢ ἐκλεκτότερη μερίδα του, — οἱ ἀνθρω-
ποι τοῦ νοῦ καὶ τῶν γραμμάτων —, χυ-
δασιολογεῖ, μὲ τέτιον τρόπο! Καὶ τί ἔργο,
ἀπ' αὐτῇ, κανένας, εἶναι δυνατόν νὰ πε-
ριμένη! . .

Πολλὲς φορὲς εἰτώθηκε τὸ ξέρω, πό-
σο μᾶς λείπει ὁ πολιτισμός. Ἀλλὰ ἐδῶ,
δὲν πρόκειται, νομίζω, οὔτε κἄν περὶ
πολιτισμοῦ. Πρόκειται, μᾶλλον, περὶ
πλήρους, ἀπουσίας, τῆς στοιχειοδεστέρας
ἀγωγῆς, τοῦ πιδ κοινοῦ καὶ φυσικοῦ τρό-
που τοῦ φέρεσθαι . . Τὶ ὄφελει νὰ
γρίφουμε ρομάντσα καὶ ποιήματα, δρά-
ματα, νομβέλλες, κριτικὲς, ὅταν δὲ φερό-
μαστε σᾶν ἀνθρωποι, καὶ δὲν ἔχομε τὸν
τρόπο νὰ μιλήσουμε, σᾶν ὄντα λογικά,
κοινωνικά! Καὶ θυμοῦμα, κάποτε, πρὸ
χρόνων, ποῦ τόσο μούδωσε στὰ νεῦρα,
καὶ μὲ ἐξώργισε, κάποιος τέτιος βάνου-
σος καυγάς, ποῦ τοῦ ἐνὸς ἀπὸ τοὺς ἠρω-
ές του πῆγα, ἴσια, καὶ πέταξα ἀμέσως,
τὰ βιβλία του ἀπ' τὴ βιβλιοθήκη μου,
— ἂν καὶ δὲν ἦσαν καὶ πολὺ κακά, ἀφοῦ,
ἐγὼ ὁ ἴδιος, τοπὸ μηνῶν, τὰ εἶχα, κάπως
μὲ στοργή, τοποθετήσει . .

Ἄν τὸ κακὸν ἦταν πολιτισμένο, (ἀλλ'

ἂν ἦταν τὸ κακὸ πολιτισμένο, θὰ ἦσαν βέβαια, κι' ἐκείνοι θὰ μοῦ πῆτε!) θάκανε τὸ ἴδιο, κίθε τόσο, γιὰ κάθε φονερά παρκευρεπόμενον. Θὰ τὸν ἔαβυν' ἐντελῶς, ἅπ' τὸ κατάστιχο τῆς φιλολογικῆς του ἐκτιμήσεως.

Καὶ προβάλλει, τώρα, τὸ ἐρώτημα: Πότε' ἐπιτέλους θὰ πολιτισθοῦμε; Πότε θὰ λείψουν τὰ οἰκτρὰ αὐτὰ θεάματα τῶν ἀγοραίων διαπληκτισμῶν; ... Κι' ὅσο τὸ πρᾶγμα εἶναι δύσκολο νὰ γίνῃ, ἄλλο τόσο ἡ ἀπόκριση εἶν' εὐκόλη: Θὰ πολιτισθοῦμε καὶ σ' αὐτό, ὅταν πολιτισθοῦμε σ' ὅλα τ' ἄλλα. Δὲ μπορεῖ μονομερῶς αὐτὸ νὰ γίνῃ. Κι' ἂν μᾶς κἀνῃ, σήμερα, ἐντύπωση τὸ γεγονός αὐτῆς τῆς ἀσχημίας, ἀπὸ μέρους λογογράφων, εἰδικώτερα, αὐτὸ συμβαίνει, ἐπειδὴ, παρὰλληλα, ὅλος ὁ τόνος τῆς λογοτεχνίας μας, καὶ τῆς καλλιτεχνίας, γενικώτερα ἔδειξε κάποια τάση, κάποια ἴχνη, ἔξανθρωπισμοῦ, πολιτισμοῦ. Αὐτὰ μᾶς ἔδωκαν τὸ θάρρος νὰ πιστεύουμε, δι' συντελέσθη κάποια πρόοδος, κάποια ἀρχὴ πρὸ ὄρου, καὶ στὰ ἦθη μας. . .

Φαίνεται, ὅμως πὸς γνωρίσαμε πολλά, —καὶ τὸ μονομερές αὐτὸ φαινόμενο, ἦταν ἄπλο φαινόμενο, καὶ μόνο. Ὁ πολιτισμὸς δὲν εἶναι κάτι, πού νὰ ἐπιδέχεται μιμήσεις. Ὁ πολιτισμὸς, ὅπως κι' ἡ μόρφωση, κ' ἡ ἀνατροφὴ, κ' ἡ καλωσύνη, εἶναι κάτι ἠθικὸ, βαθύτερο, πού ἀποκτᾶ-

ται ἐσωτερικά, σ' αὐτὴ τὴν ἴδια τὴν πηγὴ τοῦ εἶναι μας,—ὅπως ἡ φρίμανση στὸν ἔοιμο καρπὸ. Παληὲς ἀλήθειες, χιλοειπομένες, πού δὲ βλάπτει, βέβαιον, νὰ ἐπαναλαμβάνονται.

Ἄς μὴν προτρέχωμε, λοιπόν, τῆς ἐποχῆς μας,—κι' ἄς μὴ γυρεύουμε ροδίτες τὸ Γενάρη. . .

Κάτι, ὅμως, πιὸ ἄπλο, πιὸ ἐρικτὸ, καὶ τὸ πολὺ κατωρθωτό, ἔχομε τὸ δικαίωμα, νομίζω, νὰ τὸ ζητοῦμε, ἔστω κι' ἀπὸ τώρα. Κι' αὐτὸ εἶναι, νὰ ιηροῦνται τὰ προσχήματα. Ἄς ὑποκρινώμεθα, τοῦλάχιστον, τοὺς ὄρμους; καὶ τοὺς πολιτισμένους, ἀφοῦ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ γίνουμε ἀμέσως. Δὲν εἶναι δύσκολος καὶ τόσο, τέτιος ῥόλος. Κίθε φορά πού πρόκειται νὰ γράψωμε λιβέλλους, ἄς θυμούμαστε τὴν θέαμα παρέχομα, κι' ἄς συμπερφερόμεθα ἀνίλογα. Κι' εἰ σὶ θλ λείψη κίτι ἄκτισμο, οἰκτρί, ἔξου ελιστικὸ καὶ ἀκαλαίσθητο.

Ἄν ὅμως, εἶναι δύσκολο κι' αὐτὸ τὸ τόσο λίγο πού ζητοῦμε, τότε δὲν πρέπει νὰ μᾶς κωφοῦται, ἀνίσως τὸ ἐπίθετο «ἀνάγωγος», καλύψῃ, κάποτε, στὸ μέλλον, κίθε ἄλλο,—καὶ δὲ μᾶς ἀπομείνει παρὰ τοῦτο, ἀνὶ τῶν ἄλλων, πού φιλοδοξοῦμε, καθὼς τὸ «συγγραφεὺς» ἢ «ποιητῆς» . . .

ΝΑΠΟΛΕΩΝ ΛΑΠΑΘΙΩΤΗΣ

ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΗ

Τὶ τοὺς ἠθελος τοὺς στίχους—πλάνες λέξεις:
*Τῆς ψυχῆς μου γιὰ ἐμέτησας τὰ βάρη;
 Μὲ τὸν πόθον γιὰ θέλησας νὰ παίξῃς,
 σὺν παιδί πού τῆ ζωὴ δὲν ἔχει μάθει;*

*Πάει τὸ ξένοιαστο πιά γέλιο καὶ τῶν δυό μας
 —ἔτοι πάντα μᾶς πληγώνουν κάποια λάθη—
 μ' ὅσ' στίων λέξεων τὸ ποτάμι, ἀλίμονό μας,
 ἢ χαρὰ μας ἀναλύθηκε, κ' ἐχάθη. . .*

ΝΥΣΗΣ ΜΕΣΣΗΝΕΖΗΣ





ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΝΗΣΙΩΤΙΚΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ

ΟΤΑΝ τὸ Βυζάντιο ἔπεφτε, σιγά σιγά ὁ ἑλληνισμὸς πέρασε στὴ νέα θέση τῆς δουλείας καὶ οἱ μεγάλες γραμμὲς τῆς οἰκογενειακῆς του ἀνατροφῆς σὲ ἔργα πολυσύνθετα μὲ ρυθμικὴ πνοή ἀναμορφώθητες δημιουργίας, ἀρχίζοντις ἀπὸ τὴν ἀρχιτεκτονικὴ καὶ τὶς λειτουργικὰς ὅσο καὶ διακοσμητικὰς τῆς λύσεις καὶ θέσεις, ὑπεχώρησε σὲ μικρότερα τῆς ζωῆς ἀναγκαῖα προγράμματα - τὰ ἐπιτρεπόμενα.

Ἔτσι μὲ τὸ πέρασμα τοῦ χρόνου στὶς λοφοκορφὰς τῶν νησιῶν καὶ στὶς ψηλὰς πλαγιὰς τοὺς κτίστηκαν τὰ σπίτια τοῦ λαοῦ δίπλα ἀπὸ τὰ κτήρια καὶ τὰ περιβόλια του.

Ἡ γνώση τόσο στὰ νησιά ὅσο καὶ στὸις Μακεδονικοὺς ἢ Θεσσαλικοὺς καὶ ἄλλους κόμπους ἔπερνε ἀνάλογα πρὸς τοὺς κλιματολογικοὺς ὅρους τῆς φύσης, τὴ θέση τῆς κτ' ἀπὸ τὴν πραγματικότητα αὐτὴ ἐκλήθησε ἡ μορφὴ τοῦ σπιτιοῦ τοῦ ἀφέντη καὶ ἡ καλύβα τοῦ ἐργάτη.

Ἡ γνώση καὶ ἡ καλλιέργεια τῆς ἀναγκαίας αὐτῆς ἢ ἐκείνης τῆς προσαρμογῆς δημιούργησε στὸν πεπειραμένο ἀρχιμάστορα καὶ στὸν βόμβο του τεχνίτη ὅποιος δῆποτε τεχνικὴς στὴν ὕλη κοντὰ στὴ λογικὴ καὶ τὴν οικονομία καὶ τὶς αἰσθητικὰς προϋποθέσεις ἀπὸ τὴν παράδοση τὴν ἐνστικτὴ τῆς καθαρῆς καὶ σίγουρης παρατηρητικότητος. Αὐτὴ ἡ κληρονομικὴ παρατηρητικότης ἔδωσε καὶ στὰ ἔργα τῆς Ἑλληνικῆς Νησιώτικης Ἀρχιτεκτονικῆς τὸν χαρακτῆρα τῆς καὶ τὰ πλεονεκτήματα τῆς ἀπλῆς ἀρχοντίας ποὺ μὲ τόσο λυρισμὸ μᾶς προγράφει στὴν ὄραία του ἔκδοση ὁ συμπαθὴς καθ' ὅλα ἀρχιτέκτον Γιάννης Λυγίζου, ἀλλὰ καὶ μὲ τόση λεπτὴ σοφία.

Ὁ Ἀθηναϊκὸς Τύπος βέβαια ἀσχολήθηκε καὶ μάλιστα μὲ τοὺς ἀριστοτελεστεύτους τοῦ γραπτοῦ λόγου δίκαια γιὰ τὸ ἔργο τοῦ κ. Λυγίζου καὶ ἀκόμα μᾶς ξαναγύρισε ὅλη αὐτὴ ἢ περιγραφή σὲ ἀξίες κάπως ξεχασμένες σήμερα.

Πρόσκιμη εἶναι ἀκόμα ἡ ἀντιπροβολὴ μὲ τὸ νεώτερο κτίριο τῆς Ἀθήνας τὸν καρπὸ τῆς κοσμοπολιτικῆς οικονομολογικῆς παραγωγῆς ἔργων πολλῶν μέτρων σὲ αἰσθητικὸν ἀντοχὴ καὶ πρὸ μέτρων σὲ ἱστορικὴ κατάτα-

ξη, ὅπως αὐτὴ χαράζεται ἀπὸ τὴν κρίση τοῦ κ. Λυγίζου.

Ὡς τόσο ὅσα κτ' ἂν γράφηκαν δὲ ζημιώνεται μὴ καλὴ ὑπόθεσις δταν γράφουνε κτ' ἄλλοι γι' αὐτὴν, μὰ οὔτε καὶ ἡ λογοτεχνία. Μὲ τὴν ὑπεροχὴ λοιπὸν αὐτὴ παρέμβαση μου μπορῶ νὰ πῶ γράφοντας μερικά πράγματα ἔξω ἀπὸ τὸν πρόλογο τοῦ ἀρθρου μου αὐτοῦ γιὰ τὴν ἐργασία καὶ τὴ διαίρεση ποὺ ἔκαμε ὁ ἴδιος ὁ συγγραφεὺς τῆς Ἑλληνικῆς Νησιώτικης Ἀρχιτεκτονικῆς κ. Λυγίζου.

Ποῦτα ἀπ' ὅλα σὰν ἀρχιτέκτονας ποὺ εἶνε μᾶς διήρσαν σὲ τέσσερα κεφάλαια καὶ στὸν ἐπίλογο ὅλη τὴν ὕλη του. Στὸ πρῶτο κεφάλαιο ζωγραφίζει τὸ «Φυσικὴ Ἰλαίσιον τοῦ Νησιώτικου Σπιτιοῦ».

Στὸ δευτέρου κεφάλαιο ἀπλώνει τὰ «Κτιριολογικὰ Χαρακτηριστικὰ», στὸ τρίτου τὴ «Νησιώτικὴ Ἀρχιτεκτονικὴ», στὸ τέταρτο τὰ «Οἰκοδομικὰ Χαρακτηριστικὰ» καὶ στὸν ἑπίλογο ἀναδιάζει ἔξω ὀλόκληρα θέματα μὲ γνώση καὶ τόσες χορηγίες παραβολὰς καὶ ὑποδείξεις ὀρθολογιστικὰς.

Ἡ ὄραία ὁμοῦ αὐτῆ ἔκδοση ποὺ τιμὰ τὸν τόπο μας περιέχει καὶ 45 εἰκόνες μὲ πολλὴ καλὴ φωτογραφίαν τοῦ κ. Φραντζῆ καὶ τοῦ κ. Λυγίζου καὶ 97 σχέδια μὲ νοῦστο γραμμῆς θετικῆς καὶ περικτινῆς, ποὺ δείχνουν πόσο καλὸς σχεδιαστὴς εἶνε ὁ συγγραφεὺς.

Γιὰ ὅλα αὐτὰ θὰ ἀσκοληθῶ σὲ ἓνα ἄρθρο «Ἰδικότερον καὶ θὰ ἀναπτύξω τὶς ἀπόψεις ποὺ συνταιριάζουν στὸ σκοπὸ τῆς δύσκολης καὶ ἐπίτονης ἐργασίας τοῦ κ. Λυγίζου, μὲ τὴν πεποίθησιν ὅτι θὰ ἐξυπηρετηθῆ ἡ ἐρευνά του καὶ θὰ ἐξαοθῆ ἡ πολύπλευρη θέσις ποὺ πήρε ἡ ἔκδοση αὐτὴ γιὰ τὰ προσαμμένα ποὺ ἔγιναν στὰ νησιά, γι' αὐτὰ ποὺ ἔγιναν στὸν τόπο μας γενικώτερα κτ' ἀκόμα μερικά, γιὰ τὸ αἰσθητικὸ μᾶτι δῶκε λέμε τοῦ ἀρχιτέκτονα Γιάννη Λυγίζου καὶ συγγραφεὴ τῆς ὄραίας ἔκδοσης γιὰ τὴ Νησιώτικὴ μας ἀρχιτεκτονικὴ—τὴν ἀρχιτεκτονικὴν περιεσώτερον τῶν χρόνων τῆς δουλείας μας—τοῦ σπιτιοῦ, τῆς ἐκκλησίᾳς, τῶν δομῶν μὲ τὰ πλατύσκαλα· τέλος αὐτῆς τῆς περιφημῆς καὶ σίγουρης ματαστορίας κτ' αἰσθητικῆς τοῦ κάθε Ἑλλῆνα ἀρχιτεχνίτη καὶ τεχνίτη.

ΜΙΧΑΛΗΣ ΤΟΜΠΡΟΣ

ΕΝΑΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΧΩΡΙΣ ΠΑΡΕΛΘΟΝ

Δ Ι Η Γ Η Μ Α

ΤΟ ΝΟΥΜΕΡΟ 127, μπορείτε να το βρήτε στον τρίτο θάλαμο, άριστερά καθώς μπαίνετε. Είναι ένας άντρας όχι παραπάνω απ' τὰ 50, μέτριος στ' άνάστημα, μ' έλαφρά κυρτωμένη ράχη, με δυο μάτια ξεσπισμένα κι' ένα πρόσωπο λιπόσαρκο, μαυριδερό, πρόωρα γερασμένο. Τὰ μαλλιά του είναι κομμένα σύρριζα με τή ψιλγή, όπως θέλει ο κανονισμός να γίνεται στ' "Ασυλο για κάθε άνθρωπο που φέρνουν απ' τους δρόμους κι' έτσι το παραρσιαστικό του, δε σὰς κάνει καμμιά έντύπωση. Κάθεται συνήθως στη γωνιά του σωμαίνοντα; με τὸ μᾶτι του—ένα μάτι ρεμβό— πρὸς τὰ έξω. Στ' άπέναντι πράθυρο, απ' όπου φαίνεται ένα κομμάτι ούρανοῦ και μερικά πράσινα κλαδιά τῶν λιγροστών δέντρων που υψώνονται στο προαύλιο. "Άλλοτε πάλι, σηκώνεται, κάνει μερικά δήματα στον θάλαμο, σουλατσάρει στ' άπάνω και στα κάτω ή πάει και κάθεται πλάι στοῦς άλλους τρώφίμους. Σὲ τέτοιες ώρες, μπορείτε να τον δητε να παρακολουθάει μ' ένδιαφέρο μιὰ συζήτηση, να λέει κι' αὐτὸς όταν τὸ ζητᾶνε ένα-δυο λόγια.

Τὸν λένε Πᾶνο Γιαννακό, κι' ήταν άλλοτε; ένας απ' τοῦς πιὸ όνομαστοῦς έμπορευόμενους στη πιάτσα, με πολλοῦς παρτάδες και μπόλικα νιτερέσια. Τὸ πιὸ πολὺ κουβάλαγε τσάι απ' τήν Κεϋλάνη και κασσίτερο απ' τίς "Ιντίες. "Ο υπάλληλος που σὰς μπάζει στον θάλαμο, σὰς τὸν δείχνει με τήν άκρη τοῦ μχτιοῦ κι' ύστερα σὰς λέει στ' αὐτί, με πολλήν ευγένεια, τήν ιστορία του.

Τὸν βρήκανε σὲ μιὰ παγανιά που στήσανε οἱ άνθρωποι τοῦ "Ασυλο. Κάθε βδομάδα γίνεται κι' από μιὰ τέτοια παγανιά. Σκαρφαλώνουν δυο-τρεις από δαύτους; σ' ένα μικρόστενο κλειστό αυτοκίνητο, μιὰ ξεχαρβαλωμένη γκρά-κάσα που μπαίνεις και λιγώνεσαι απ' τή βαρειά μπόχα που δαίζουσαν τὰ πολυκαιρισμένα σανίδια της κι' αρχίζουν τότε, να φέρνουν βόλτα τὰ στέκια, τοῦς τόπους όπου εἶνε σίγουροι πὼς

πάει κι' άράζει τ' αληταριό.

Παιδιά π' έξώκειλαν, που πήραν τοῦς δρόμους, όρφανά, άνθρωποι που ξεπέσαν π' έγιναν ρεμάλια και σέρνουν τώρα τήν ξεαθλιωμένη τους ύπαρξη—μιὰ λάσπη από μαυρισμένες σάρκες και κουρέλια—σὲ βρώμικες γωνιές τοῦ λιμανιοῦ έξω από ύπόγεια και κατασκότεινα καπηλειά, σὲ σκουπιδοχώρια και σὲ τρώγλες.

Οἱ υπάλληλοι τοῦ "Ασυλο, ξέρουν πὼς οἱ άνθρωποι τους πάνε και γυρεύουν τή θροφή μέσα στη βρώμα, στο δοῦρκο άπράλαχτα όπως κι' οἱ χοῖροι, κι' εἶνε σπάνιο πράμα, να γυρίσουν μ' άδειανή τή ξεχαρβαλωμένη τή γκρά-κάσα.

"Ο Πᾶνος ο Γιαννακό;ς, βρέθηκε μιὰ χειμωνιάτικη μέρα στη παραλία, πλάι στα καΐκια που κουβιλάνε λεμόνια, κρομμύδια και χαρούπια απ' τὰ κοντινά λιμάνια και τὰ νησιά. "Ενας ζεστός ήλιος έλαμπε καταμεισήμερα, κι' έχυνε ανοιχτόχερα τή γλυκάδα και τὸ χρυσαφένιο του φῶς πάνω στα καράβια και τίς πραμμάτιες τους. "Η γκρά-κάσα φρενάριζε απότομα μπρὸς του καθώς ήταν καθισμένος σὲ μιὰν άρμαθιά χοντροῦς κάβρους κι' έτρωγε ήσυχα και ξεγνοιαστα ένα σαπιολέμονο.

Πήδηξαν τότε; έξω και τὸν περιόκλωσαν.

—Τι κάνεις εδῶ;

Κείνος σήκωσε τὸ κεφάλι και τοῦς κύταξε. Στο μάτι του, έβλεπε κανεις κάτι σὰ να διαπορούσε γι' αὐτὸ τὸ άναπάντεχο.

—Τι κάνεις εδῶ; .. τοῦ ξανάπαν άγριωπά οἱ άνθρωποι τοῦ άσυλο, ρίχνοντας τίς ματιές τους στα κουρέλια του και ψυχουλεύοντάς τον από πάνω ως κάτω. Φοροῦσε μιὰ παληά, κουρελισμένη ναυτική μπελαμάνα, ένα βρώμικο καταξεσικισμένο βραχι και τὰ πόδια του, τάχε τυλιγμένα με τσουβάλια. Κάτι πήγε να πη μιὰ κατέβασε τὸ χέρι του με τὸ σαπιολέμονο κι' έμεινε να τοῦς κοιτάζει. "Ηταν δέβαιο πὼς πύσχι-

ζε νά βρῆ μιὰ ἐξήγηση σ' ὅλη τούτη τὴν ἱστορία.

—Ὁὐ μιλῆσεις;

Κατέβασε τὸ χέρι μὲ τὸ σκπιολέμονο, σκούπισε μὲ τὸ μανίκι τὰ χεῖλια καὶ τὰ χοντρά μουστάκια του πούταν κίτρινα, πασπαλισμένα ἀπ' τοὺς χυμοὺς τοῦ λεμονιοῦ, κι' ἔκανε νά συμμαζέψει τὰ κουρέλια του.

Καὶ τότες πάνω π' ἐτοιμαζότανε ἕνας ἀπ' τοὺς ἀνθρώπους τοῦ Ἄσουλου, νά τοῦ πατήσῃ μιὰ γερὴ κλωτσιὰ στὰ πσιανά, νά τονε κάνει νά νοιώσῃ τὸ πῶς θάπρεπε νά τὸν περίμενε μὲ περισσότερη ἐγκαρδιότητα, κάποιος ἀπ' τοὺς περστικοὺς, πούχων κοντροσταθεὶ πρόφταξε καὶ τοῦ ψιθύρισε δυὸ λόγια.

—Στὰ σωστά; ἔκανε κείνος.

—Ἄκου πού στὸ λέω.

Ὁ ἄνθρωπος π' ἀπολάβαινε τὴν ἀπλα του στὸν ἥλιο πλάι στὰ καίκια, τὴ θάλασσα κι' ἔτρωγε μὲ τὸ ἰσοῦλι του τὸ σκπιολέμονο, δὲν ἦτανε τυχαῖος. Ἦταν ὁ τᾶδε μὲ τ' ὄνομα (. . . μὰ τί λένε. . . μὰ τί λένε. Ὁ ΚΥΡΙΟΣ Ἄλφα. . .) πού ἦτανε ἀπὸ τοὺς πιὸ καλοστεκούμενους ἐδῶ καὶ λίγα χρόνια. Ἐνας καίως πρέπει πούχε τὴ σειρά καὶ τὴν τάξη του καὶ πού τώρα —εἶνε νά τὰ λέμε; Τὸ ξέρουμε ὅλοι. Ἐτούτους τοὺς καιροὺς οἱ ἀλήτες γίναν ἀνθρώποι κι' οἱ ἀνθρώποι ἀλήτες. . . — εἶχε ξεπέσει ἔτσι πού γύριζε στὰ μουράγια καὶ ζοῦσε τότε κάνοντας θελήματα καὶ τότε τρώγοντας σαπιολέμονα.

Κι' ὁ περστικὸς πρόστεσε κουνώντας σημαδιακὰ τὸ κεφάλι του.

—Εἶναι νά μὴ σὲ κυνηγήσῃ ἡ τύχη. Ἄμα γίνῃ ἐτοῦτο.

—Ὡστε στὰ σωστά;

—Αὐτὸ πού σᾶς λέω.

Οἱ ἄνθρωποι τοῦ Ἄσουλου, κοίταζαν μιὰ τὸν περστικὸ καὶ μιὰ, τὸν Πᾶνο τὸν Γιαννακὸ, κι' ἔπειτα σκόθοντας κοντὰ τοῦπαν ἀλλάζοντας γλώσσα. . .

—Κύριε Γιὰ. . . Κύριε. . . —τὸνομα δὲν πήγαινε νὰτὸ πῆ ὀλάκαιρο ἢ γλώσσα — Ἦρθαμε γιὰ ΣΑΣ. . .

Κάποιε ἐλαφρὰ σκιὰ πέρασε ἀπ' τὸ

μάτι τοῦ Γιαννακοῦ. Ὅμως ἔσβυσε γρήγορα κι' ἡ ἴδια ἀπόκομη ἐκφραση κυριάρχησε μέσα του πέρα γιὰ πέρα.

—Τ' ἀκοῦτε; . . ἦρθαμε γιὰ ΣΑΣ. . . Μπορεῖτε νά μᾶς ἀκολουθήσετε.

(Τὸ «γιὰ σᾶς» ἦταν ἀνάλογο μὲ τὸν ἀξιότιμο κ. Πᾶνο Γιαννακὸ, ἄλλοτε μεγαλοεισαγωγέα, πρῶτο σύμβουλο τοῦ Ἐμπορικοῦ Ἐπιμελητηρίου, ὁδὸς τᾶδε, ἀριθμὸς δεῖνα τηλέφωνο. . . καὶ τὰ λοιπὰ, καὶ τὰ λοιπὰ. Τὸ κουρελιασμένο ρεμάλι εἶχε ξαναγίνει «κύριος», εἶχε ἀποτινάξει πέρα τὴν τριμένη νκυτικὴ μελαμάνα καὶ τὰ τσουβαλοκούρελά του καὶ φάνταζε πιά στὰ μάτια τῶν ἀνθρώπων τοῦ Ἄσουλου μὲ τὴ ρενδικότα του, τὸ σκληρὸ κολλάρο καὶ τ' ἀστραφτερὸ ἡμίψηλο. . .) (Ἦτανε λέει κάποτες ἕνας Βασιλιάς πού κρυφὰ ἀπ' τοὺς δούλους του πέταξε τὴ χρυσὴ χλαμύδα, ντύθηκε φτωχικὰ καὶ κατέβηκε ἀνάμεσα στυὺς χαμηλοὺς ἀνθρώπους, νά μάθει τὸ πῶς ζοῦνε. . .)

Κεῖνος φάνηκε τούτη τὴ φορά σὰ νὰ κατάλαβε κι' ἔκανε μιὰ προσπάθεια νά σηκωθεί, νά μαζέψει τὰ πέδια του, δυὸ σκελετωμένα, τριχωτὰ καλάμια πού τὰ σκέπαζε μόλις τὸ σκισμένο βρακί. Οἱ ἄλλοι ἀπλωσαν τότες τὰ χέρια τους, τὸν σήκωσαν καὶ τὸν ἔφεραν στὴν γκρά-κάσα.

Κι' ὁ ὑπάλληλος πού σᾶς λέει τὴν ἱστορία του, τὴν τελειώνει, προσθέτοντας πῶς τὸ νούμερο 127 εἶνε τὸ πιὸ ἥσυχο καὶ πιὸ βολικὸ. Οὔτε ταράζει τὸ ἄσυλο μὲ καμώματα, μὲ ψευτογκρίνες, ἔπως τ' ἄλλα ρεμάλια πού τρῶνε χαράμικα κει μέσα κι' ὅμως ἀποζητᾶνε εὐκαιρία νά τὸ στρίψουνε, νά ξαναγουρίσουν στὰ βρωμοστέκια τους, οὔτε τοὺς δάζει σὲ μελεάδες.

Μονάχα ὦρες-ὦρες, ἔχει ἕνα μάτι ρεμβῶ, ἕνα μάτι πού ἔταν τοῦ μιᾶς γιὰ τὸν παλῆδ ἐαυτοῦ του, γιὰ τὸν καιρὸ πούταν ἄνθρωπος μ' ὄνομα καὶ θέση, σὲ κοιτάει ἔτσι πού νομίζεις πῶς βλέπεις μέσα του θαθειά, τὰ σχήματα μιᾶς πολιτείας πούχει χαθεὶ ἀπὸ σεισμὸ καὶ μένει καταχωνιασμένη στὸ γιὰλό του.

ΓΑΜΗΛΙΑ ΤΕΛΕΤΗ

(ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ)

XII

Μεσημεριανή ἀκίνησία.
Κανένα τραίνο,
καιμιά ἐπιρομή πνοή.
Ἡ ἡδονὴ γλαρώνει
στὰ χέρια τοῦ ὄνειρου.

Πρόλογος
γιὰ τὴ λευκὴ λειτουργία
τῆς νύχτας.

XIV

Μαλακὰ βραδινὰ τοπία,
τὰ κοπάδια πὸν ἐμιστρέφουν,
τὸ φεγγάρι φέγγει
μέσ' στὰ τελευταῖα μας
λόγια.

Τὸ φῶς δὲν κοιμᾶται
σ' αὐτὸ τὸν ξενῶνα
τῆ νύχτα.

ΤΑΚΗΣ ΔΟΞΑΣ

ΤΕΤΡΑΣΤΙΧΑ

ΤΕΤΡΑΣΤΙΧΟ πρωτόπλασιο τῆς Μούσας βυζαστάρι
δειλιάζω νὰ σ' ἐμπιστευτῶ σὴν ἄψυχη τὴν πέννα
μὴ σοῦ κορδῶσει σὶὸ χαρτὶ τὴν πρώτη ποῦχεις χάρι
παρθένο ὦ; εἶσαι μὲς σὶὸ νῶ κι' ἀπλήρωτο σὶὸ γέννα.

Τὶ κοίμα νὰ χαλάσουμε τέτιο κορμὶ παρθένο
πὸν τῶρνιαξαν, λές, οἱ θεοὶ γιὰ πόθους καὶ μεθῶσι . . .
Συνάδελφοι! πρώτη φορὰ δὲν ἐπνίξα τὴ Φύση
κι' ἡ σκέψη μου ἀυάρτησε σὲ σῶμα πεθαμένο . . .

ΘΑΝΟΣ ΚΑΡΔΑΛΙΝΟΣ

ΧΕΙΜΩΝΑΣ

ΦΤΩΧΕ μου Ἀλήτη, ἐσήμωσε τὸ πάροκο σου ὁ καιρὸς.
Τὶ κι' ἂν φροέσαν τ' ἄμυαλα χροσάνθεμα φουστάνι;
σήμερα ὁ ἥλιος φαίνονταν τὸ δεῖλι πὸ χλωμὸς
κι' ἡ πεταλοῦδα, πὸν εἶδαμε προχτές θᾶχει πεθάνει.

(Τὰ χελιδόνια, νὰ ἐφτιασαν σιῶν μακρονιῶν χωρῶν τὸ φῶς
ἢ ἀπόκαμαν κι' ἐχάθησαν μὲς σιοῦ ὄνειρου τὴν πλάνη;)

Ἡ ἀνησυχία μᾶς λύγισε σὰν ἤλθε ἡ ἀπειλὴ
τῆς Νύχτας, πὸν κυκλοφορεῖ σιτὸς δρόμους κουρασμένη.
ὦ! τῶν τοπέων ἡ ἔκφραση μελαγχολεῖ πολὺ
κι' εἴμαστε ἴσο σιωτηλοὶ, καὶ τόσο ἀπελπισμένοι . . .

(Ἔνας παρὸς ἐνιύθηκε μὴ πένθιμη μαβιὰ στολή
γιατὶ ἡ χαρὰ μας ἄρρωστη, σὴν ὑγροσία πεθαίνει)

Κλαδιὰ λιγνά, σὶὸ διάστημα μίταια χειρονομοῦν.

Ἔνας ἄγερας παγερὸς ξεμάλλιασε τὰ δάση.

Καὶ τὰ ὄνειρά μας τὰ γυμνά μὲ τί θὰ ζεσταθοῦν,
Ἀλήτη, πὸν ἔχεις σὲ σωρὸς ξερόφυλλων πλαγιασίει;

(Αὐτὸς ὁ Θεὸς, πὸν κούβεται πίσω ἀπ' τὰ νέφη πὸν περνοῦν,
μᾶς ἔχει τιὰ μὲς σὶὸ θολὴν δαίχλη, ἀποξεχάσει! . . .)

ΣΤΕΛΙΟΣ ΚΟΝΤΟΣ

ΚΛΙΝΙΚΗ ΖΩΩΝ

ΣΕ ΠΛΟΥΣΙΑ γειτονιά.
Σπίτι με κήπο και πράσινα κάγκελα.
Μιά ταμπέλα πάνω στην πόρτα: ΚΛΙΝΙΚΗ
ΖΩΩΝ.

Κάποιο αυτοκίνητο σταμάτησε.
Κι' από μέσα κατέβηκαν' ένα ζευγάρι άκριβά
γυβίακια και κάτι τριζάιτες μεταξωτές κάλτσες.

Λάμπουν δάκρυα στά μάτια.
Γιά τόν αγαπημένον άρρωστο, που θάνεικρού-
Τή σκυλίτσα της. (σουν.)

"Ένα άλητάκι μαζευε άπ' τὸ χῶμα μιά πατη-
μένη σταφίδα.

Η ΛΑΤΕΡΝΑ

ΑΠ' Τ' ΑΝΟΙΧΤΟ παράθυρο ανεβαίνουν
χαρούμενοι σκοποί-
Κάποιο πεταχτό τραγουδάκι.

"Ένας γεράκος γυρνά τὸ χερούλι.
Μιά τραγιάσκα βαλμένη ανάποδα.
Ρούχα ξεφτισμένα.

Παπούτσια με άνοιχτές, σαρκαστικά, μασέλες.
Γύρω σκορπίζεται χαρά
Με τὸ τραγουδάκι τῆς λατέρνας.

ΛΕΩΤΕΡΗΣ ΞΑΝΘΟΣ

ΧΑΜΕΝΟ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ

στην ΕΛΛΗ Π.

ΚΙ' ΩΣ έφυγε τὸ τραίνο κι' ὡς έχάθη
πίσω άπ' τήν άπιδιά τήν ρημαγμένη
—άρα του δειλινού ξεψυχισμένη—
μι' άνάμνηση τὸ καλοκαίρι έστάθη...

Πολύδροσο 1943

Κι' έμεινε μιά λουίτζα μαραμένη
του χωρισμού τήν πίκρα νά θυμίζει
κι' ένα μαντήλι πέρα, ν' άνεμίζει
τήν άρρωστη χαρά μου που πσθαίνει...

ΣΩΤΗΡΗΣ ΛΕΩΝΙΔΑΚΗΣ

ΒΡΑΔΥ

ΓΥΡΩ ΑΠΛΩΘΗ στείρω τὸ σκοτάδι,
γιά, μωσεν ή πλίσση καταχνιά και θλίψη!
ρίγησε τὸ βράδυ! Γύρω ύφάδι
πλέκουν οί νεράιδες τῆς νυχτός.

Τ' άστρα τρεμοσβύνουν 'κει στὸ ύψη,
βράδυ ύγρό; θλιπτό, χωρίς φεγγάρι
τη σπερνή χαρά μου ήθεσε νά πάρει!
τώρα πά δέν είμαι γελαστός...

ΝΙΚΟΣ ΜΠΑΤΑΓΙΑΣ

ΣΤΡΟΦΕΣ

I

ΜΕΡΑ ΧΡΥΣΗ. Κι' αναγαλιάζει ὡς πέρα
ράθυμη ή πλάση. Τρέμουν στά κλωνάρια
φωσκιές. 'Αργουλετών φύλλα
κι' έλλιδα έντός μου φέγγει τρισμικάρια.

II

"Ηλιος φωτίζει τήν 'Αθήνα... δειλινό
Φλεβάριη... Στην καρδιά κάτι σαλεύει
γλυκό! Κάποιο άσράκι, βραδυνὸ
χαιρέτισμα φουά που με πλανεύει!!

ΣΩΤ. ΓΕΩΡΓΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ

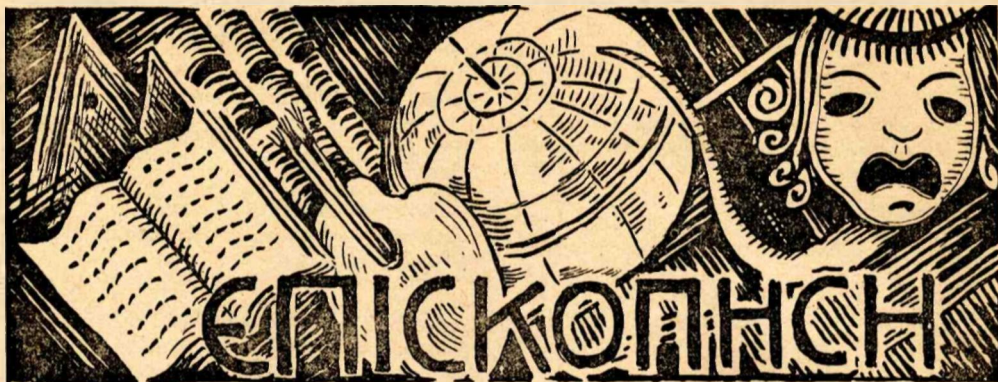
ΟΝΕΙΡΟ

ΤΗΝ ΚΟΥΡΑΣΗ σου έλίκνισε πανάρχαιη ή άγκάλη
κι' έστάλαξε ὡς τὰ βλέφαρα τὸ μυστικά της δῶρα
—έξαλλα, φοινικόπτερο φλεγόμενα ένα δειλί
και μιά γαλλιώτικα νά σ' άράξει αυτή στού 'Ινδοῦ τῆ χώρα..

ΒΡΑΔΥ ΚΙ' ΟΛΟΜΟΝΑΧΟ

ΒΡΑΔΥ κι' όλομόναχο με τῆ φουσαρόμνικα
τὸ παιδί όλοφύρεται κι' εν' αυλή κλεισμένη...
Βράδυ και τ' άπάφθενο στήθος του άξειδιάλυτον
έρωτα κι' άγιόκλημα σκοτεινὸ άνασαινει...

Σ. ΚΑΤΣΑΜΠΗΣ



Ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΜΑΣ

ΓΙΑ ΧΑΡΙ τῶν ἀναγνωστῶν μας πού δὲν πρόλαβαν γιὰ διάφορους λόγους (ταχυδρομικές ἀνωμαλίες, καθυστέρηση τῆς ἐκδόσης τοῦ φύλλου) νὰ λάβουν μέρος στὸν διαγωνισμό πού προκηρύξαμε στὸ προηγούμενο φύλλο μας παρατείνουμε τὴν προθεσμία ὡς τὰ τέλη Δεκεμβρίου. Τὰ ποιήματα πού θὰ βραβευθοῦν καὶ θὰ ἐπαινεθοῦν θὰ δημοσιευθοῦν στὸ φύλλο τῆς Πρωτοχρονιάς. Τοὺς ὄρους συμμετοχῆς θὰ τοὺς βρεῖ ὁποῖος ἐνδιαφέρεται στὸ προηγούμενο φύλλο μας.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟ

ΤΑ ΣΧΕΔΙΑ «Ἐπισκόπηση» κι' ἡ σφραγίδα τῆς «Ἀργῶς» στὸ ἐξώφυλλο ὀφείλονται στὸν διαλεχτὸ νέο ζωγράφο κ. Πάνο Βαλσαμάκη, πού προθυμοποιήθηκε μ' ἀφιλοκέρδη νὰ συμβάλει μὲ τὴν εἰδικότητά του στὴν ἀνακαίνιση καὶ τὴ βελτίωση τοῦ Περιδικίου. Θάτιν παράλειψη ἂν δὲν τὸν εὐχαριστοῦσαμε κι' ἀπὸ τίς στήλες μας.

ΜΗΤΣΟΣ ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ

ΣΤΙΣ 25 τοῦ Ὀκτωβρίου πέθανε ὁ διαλεχτὸς Πειραιώτης ποιητῆς καὶ κριτικὸς Μήτσος Παπανικολάου. Ὁ πρόωγος θάνατός του λύπησε βαθειὰ τὸν κόσμο τῶν Γραμμάτων πού ἔνωσε κι' ἐχτίμησε τὸ κριτικὸ καὶ τὸ ποιητικὸ του ἔργο, τόσο τὸ πρωτότυπο ὅσο καὶ τὸ μεταφραστικὸ. Ὡστόσο, ὁ θάνατος τοῦ Παπανικολάου δημιουργεῖ εὐθύνες στοὺς ἀρμόδιους πού ἀδιαφόρησαν τελευταῖα καὶ σ' ἐκείνους πού πάντα ἀπὸ καταστρεπτικὸ ζῆλο κι' ἐνδιαφέρον γίνονται αἰτίοι παρόμοιων συμφορῶν γιὰ τὰ Νεοελληνικὰ Γράμματα. Κι' ἀκόμα περισσότερο λυπόμαστε γιὰτί οἱ τελευταῖοι αὐτοὶ δὲν ἔλειψαν οὐτε καὶ θὰ λείψουν ποτέ.

Η ΔΗΜΟΤΙΚΗ

ΟΡΓΙΑΖΕΙ ὁ τύπος γενικά πάνω στὸ θέμα τῆς Δημοτικῆς μας γλώσσας. Δὲ θὰ μᾶς πείραζε καθόλου τὸ γεγονός, ἂν δὲν ἔπεφταν στὰ μάτια μας περίεργα πράγματα.—π. χ. νὰ βλέπουμε νὰ μιλοῦν γι' αὐτὴν ἄνθρωποι πού δὲν ἔχουν καμμιά θέση στὴ λογοτεχνικὴ ζωὴ τοῦ τόπου μας, τέλος, οἱ πιὸ ἀναμόδοτοι. Καὶ δυστυχῶς τοὺς ἀνοίγονται εὐκόλα οἱ στήλες ἐφημερίδων καὶ περιοδικῶν «ἐν πλατεῖ» γαί πλοῖ στίς ἀνοησίες τους ποζάει φαρδιά—πλατεῖδ ἢ ὑπογραφή τους (ὁ ἀντικειμενικὸς σκοπός, αὐτὸ πού δημιούργησε ὅλην αὐτὴ τὴν ἱστορία, «τὸ σῶμα τοῦ ἐγκλήματος» κατὰ τὴ γνώμη μας.) Μὰ δὲν ὑπάρχουν, γιὰ τὸ Θεό, οἱ κ υ ρ ῖ ω ς «ἀρμόδιοι». Δὲν εἶναι ΖΩΝΤΑΝΟΙ οἱ εἰδικώτεροι γιὰ τὸ ζήτημα αὐτό, ὁ ΤΡΙ-ΑΝΤΑΦΥΛΛΙΑΗΣ, ὁ ΠΟΡΙΩΤΗΣ γι' οἱ ἄλλοι; Ἔτσι εὐκόλα ἀφίνουν μὴν ὑπόθεση στὰ χεῖρα τοῦ πρώτου τυχόντα ν' ἀρχίσει καρριέρα, δηλαδὴ μὲ τὸ πιὸ συναισθηματικὸ πρᾶγμα πού ἔχει ἡ Λογοτεχνία μας;

ΕΝΑ ΓΡΑΜΜΑ

Φίλε κ. Ματσάκη

Λιάβασα στὸ περασμένο φύλλο τῆς «Ἀργῶς» σας μιὰ κριτικὴ τοῦ κ. Σπανδωνίδη, πού ἐνῶ κρίνει ἓνα ἄλλο βιβλίο, ὄχι δικό μου, μιλάει ἀπ' τὴν ἀρχὴ ὡς τὸ τέλος γιὰ μένα, γιὰ τὰ ἔργα μου, γιὰ τὴν ταπεινὴ προσφορά μου στὰ νεοελληνικὰ γράμματα, ἀκόμα καὶ γιὰ τὴν ψυχὴ μου καὶ τὸ χαρακτῆρα μου. Καὶ μὲ καταδικάζει σ' ὅλα καὶ δὲν ἀφίνει γλυδὶ νὰ σταθῶ καὶ χάμα νὰ πατήσω. Ὁ ἀνοργάνωσις ἀναρωτιέται ὁμῶς διστακτικῶς: Γιατί τάχα αὐτὴ ἡ στάση; Πρὸς τί τὸ τόσο ἀρνησισμα τῆς κριτικῆς; Ποιὸς ἦταν ὁ σκοπὸς τῆς; Θέλει νὰ κρίνει τὸ βιβλίο τοῦ Μιχαηλίδη καὶ μιλά μὲ προσωπικὸ τόνο—καὶ περισσότερο—μὲ πάθος κι' ἔσχατη περιφρόνηση γιὰ ἄλλα πρόσωπα καὶ βιβλία, ὅσχατα μὲ τὴν κριτι-

κή του. Περιμέναμε να μᾶς πεί τῆ γνώμη του γιὰ τὴν οὐσιαστικὴ προσφορὰ—τὴν καθαρά βιβλιογραφικὴ—τοῦ βιβλίου ποῦ θέλει νὰ κρίνει καὶ δὲν εἶδαμε τίποτα, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἀγγελία του. Κ' ἔπειτα τόσα χρόνια πέρασαν, τώρα θυμῆθηκε ὁ κ. Σπανδωνίδης τὸ βιβλίο αὐτό, ποῦ δὲν εἶναι παρὰ μιὰ βιβλιογραφικὴ συναγωγή—συμπλήρωμα μάλιστα κ' ἀποδιάλεγμα—, ἐνῶ τόσα καινούρια βιβλία καὶ προβλήματα μᾶς ἀπασχολοῦν καὶ περιμένουν τὴ λύση καὶ τὴν κρίση μας; Στὰ ἐρωτήματα αὐτὰ δὲν μποροῦ ν' ἀπαντήσω παρὰ μόνο σ' οὐ μὲ ἀφορὰ, μόνο καὶ μόνο νὰ κατατοπίσω τοὺς ἀναγνώστες τῆς κριτικῆς τοῦ κ. Σπανδωνίδη. Εἶναι πολὺς καιροὺς τώρα ποῦ ὁ κ. Σπ. πνέει μένεα ἐναντίον μου, γιατί εἶχα τὸ θάρρος νὰ κρίνω ἕνα δημοσίευσμά του γιὰ τὸν Παπαδιαμάντη στὸ σχετικὸ βιβλίο μου (1). Ἐκρίνα ὅλους ὅσοι ἔγραψαν γιὰ τὸν Παπαδιαμάντη, φυσικὸ ἦταν νὰ κρίνω καὶ τὸν κριτικὸ κ. Σπ. Ἡ κρίση μου δὲν ἦταν εὐνοϊκὴ, ἦταν ὅμως σωστὴ καὶ ὅσο περνάει ὁ καιρὸς τὴ βλέπω νὰ βγαίνει πρὸ σωστῆ. Κι' ὅτιαν ξανατυπώσω τὸ ἔργο μου θὰ ἔχω νὰ προσθέσω καὶ νέα, οὐσιαστικώτερα ἴσως τρωτὰ τῆς. Τὴν κρίση αὐτὴ τὴν ἔγραψα, ὅταν ὁ κ. Σπανδωνίδης εἶχε γράψει ἀρκετὰ ἐπαινετικὰ γιὰ τὸ ἔργο καὶ τὸ πρόσωπό μου στὸ περιοδικὸ «Νέα πολιτικὴ», ποῦ τὰ διάβισα κ' ἐπρόκειτο νὰ τὸν εὐχαριστήσω. Δὲν εἶχα λοιπὸν κανένα λόγὸ νὰ τὸν ἀδικήσω οὔτε νὰ τὸν κατακρίνω ἀδίκῃ, ἀλλοστε οὔτε τὸν γνώριζα κἀν. Ἐλεγα θάρρετά καὶ ἐξάστερα τῆ γνώμη μου, ὅπως τὴν εἶπα γιὰ τόσους ἄλλους, ποῦ ἔχουν σοβαρώτερο ἔργο καὶ μεγαλύτερη ἀξία ἀπὸ τὸν κ. Σπανδωνίδη. Καὶ ὅμως, κακὸ ποῦ με περιέμενε! Μοῦ ρίχτη κῆ τότε στὸ ἴδιο περιοδικὸ, ποῦ ἀπ' τίς στήλες του με εἶχεν ἐπαινεσει λίγο πρωτότερα χτύπησε μὲ προσωπικὸ καὶ ἀγοροῦδ τρόπο καὶ τὸ πρόσωπο καὶ τὸ ἔργο μου, ποῦ ἀνηθήκη κάθε ἀξία (ἐκτὸς ἀπ' τὴ βιβλιογραφικὴ) (2) κ' ἔρχεται τώρα ἕστερ' ἀπὸ τόσα χρόνια δυστυχίας, ποῦ μᾶς ἔκαναν ἄλλους ἀνθρώπους, ἔρχεται μὲ τὸ ἴδιο ἐκείνου πάθος καὶ μὲ τέτοιο τρόπο νὰ μοῦ ρίχτει γιὰ δευτέρου φορὰ κ' ἀπὸ ξένα οἰκόπεδα νὰ πηδήξει στὰ δικά μου ἔργα καὶ νὰ τὰ συκοφαντήσῃ ὡς προσφορὰ καὶ ὡς προσλίθεια, ὡς περιεχόμενο καὶ ὡς ἀξία, μὲ δυὸ λόγια βισσικά, πρόχειρα, ἀστήρικτα. Δὲν θέλω νὰ σχολιάσω οὔτε τὸ ἦθος, οὔτε τὸν τρόπο αὐτὸ τῆς κριτικῆς. Μοῦ φτάνει ποῦ ἔδειξα στὸν ἀκατατόπιστο ἀναγνώστη τῆς κριτικῆς τοῦ κ. Σπανδωνίδη τὴν προσέλευση καὶ τὰ ἐλατήρια τῆς κατακριτικῆς καὶ ὑβριστικῆς του στάσης, τὴν παλινωδία του τὸ πάθος του, τὸ ἀντικριτικὸ του πνεῦμα. Γιὰτί, σιὸ κάτω-κάτω, τί τάχα; Ὁ «Παπαδιαμάντης» μου ἀνῆκει στὰ πολὺ κοινὰ καὶ συνηθισμένα ἔργα; Ἐχομε κἀι παρόμοιο γιὰ τὸν Παλαμά, τὸ Σολωμό, τὸ Ροῖδη; Ὁ Ζιχ. Παπαντωνίου τὸ χαρακτήρισε «μοναδικὸ γιὸ τὴν

πρωτοτυπία καὶ τὴν ἐρευνητικὸτητα του»! Γιὰ πρώτη φορὰ, εἶπε, εἰσάγεται στὴν Ἑλλάδα κ' ἐφαρμόζεται σὲ τόσο πλάτος καὶ βάθος ἡ ἐρμηνεία τῆς προσωπικότητας. Κατὰ τί λοιπὸν εἶναι ἄμοιρος ὁ συγγραφεὺς τῆς Φόνισσας; Ἐπειδὴ εὐτύχησε νὰ μελετηθεῖ βιβλιογραφικὰ καὶ κριτικὰ, ὅσο κανεὶς ἄλλος νεοέλληνας λογοτέχνης; Κατὰ τί ὑστεροῦν οἱ βιογραφικὲς κ' ἐρμηνευτικὲς, οἱ μὴ βιβλιογραφικὲς, σελίδες στὸ ἔργο μου, ὡστε νὰ τὶς θεωρεῖ γιὰ πέταμα ὁ κ. Σπανδωνίδης; Κι' ἔπειτα ποῦ θυμῆθηκε τὸν «Παπαδιαμάντη» μου ἐνῶ κρίνει ἄλλο ἔργο, ἀσχετο μὲ τὸ δικό μου; Καὶ τὸ ἀποκορύφωμα! Χτυπᾷ καὶ ἀρνεῖται τώρα τὴν ἀξία τῆς «Αἰολικῆς Βιβλιογραφίας» (3) αὐτὴν ἀκριβῶς ποῦ εἶχεν ἐπαινεσει πρὸ τρία χρόνια, ὅπως εἶπα. Καὶ χωρὶς οὔτε σὲ θέσει νὰ εἶναι, οὔτε προσπάθεια νὰ καταβάλῃ νὰ ἐλέγξει τὴν οὐσιαστικὴ βιβλιογραφικὴ προσφορὰ τοῦ Μηχαηλίδη, κρίνοντας τὸ βιβλίο του, ἐξαιρεῖ μερικὰ σημεῖα τῆς ἀρνητικῆς του προσφορᾶς καὶ τὰ ἐπικυρώνει μὲ κλειστὰ μάτια ὄχι βέβαια γιὰ νὰ κρίνει, ἀλλὰ γιὰ νὰ ἰκανοποιήσῃ τὸ πάθος του. Πολὺ γρήγορα θὰ δεῖ δι βιάστηκε νὰ προσεπικυρώσει συμπεράσματα καὶ καταδικαστικὲς ὑποθέσεις ἀνεξέλεγκτες. Ἐχομε στὴν Ἑλλάδα πολλοὺς κριτικούς. Ὁ κ. Σπανδωνίδης ξεχωρίζει. Σὲ μιὰ στήλη κρίνει καὶ τοποθετεῖ καὶ καταδικάζει τρία βιβλία, δυὸ ἀνθρώπους, καὶ τὸν ἑαυτοῦ του, τρεῖς καὶ κατ' οὐσίαν ἕνα—τὸν κ. Σπανδωνίδη. Γιατί ὁ κριτικὸς κρίνοντας τοὺς ἄλλους κρίνεται πρῶτα ὁ ἴδιος.

Γ. ΒΑΛΕΤΑΣ

(1) Γ. ΒΑΛΕΤΑΣ: «Παπαδιαμάντης». Ἡ ζωὴ, τὸ ἔργο, ἡ ἐποχὴ του. Φιλολογικὴ μελέτη, βραβευμένη ἀπ' τὴν Ἀκαδημία Ἀθηνῶν. Μυτιλήνη 1940. σελ. 420. (ἔξαντλημένο).

(2) Αὐτὸ ἀπὸ σκοποῦ γιὰ νὰ μὲ μειώσει περισσότερο παραγνωρίζοντας τὴν ἀξία τῆς βιβλιογραφίας, ἐπιστήμων αὐτὸς καὶ φιλόλογος, τῆς βιβλιογραφίας μάλιστα διαπῆς τὴν ἀντιλαμβάνομαι ἐγώ, δηλ. ὡς συγκεντρωτικὴ προεργασία ἀλοκλήρωσης καὶ διελεύσεως στὴν ἐποχὴ καὶ στὴν προσωπικότητα. Θὰ τὰ ποῦμε μιὰ μέρα ἐδῶτερα.

(3) Γ. ΒΑΛΕΤΑΣ: «Αἰολικὴ Βιβλιογραφία». Μυτιλήνη 1939. Σελ. 210. (ἔξαντλημένο).

ΟΙ ΠΑΛΙΟΙ ΠΕΙΡΑΙΩΤΕΣ ΔΙΑΝΟΟΥΜΕΝΟΙ

ΤΟ ΣΕΜΝΟ καὶ τόσο ἀξιόλογο καινούργιο λογοτεχνικὸ περιοδικὸ τοῦ Πειραιᾶ, ἡ «Ἀργώ» μοῦ δίνει τὴν εὐκαιρία νὰ ἀσχοληθῶ σ' αὐτὸ μου τὸ σημεῖωμα γιὰ τοὺς παλιούς Πειραιῶτες διανοούμενους τῆς ποσηγοίμενης καὶ τῆς δικῆς μας γενιάς, μιὰ ποῦ τὰ ὀνόματά τους ἀπαρτίζουν καὶ τὴ λογοτεχνικὴ κίνηση τοῦ Πειραιᾶ τῆς ἀντιστοίχου περιόδου.

Γιατί ἡ μεταπολεμικὴ (μετὰ τὸ 1920) κίνηση τοῦ Πειραιᾶ γύρω στὰ Γράμματα μπορούμε νὰ δεχθοῦμε ὅτι δὲν ἦτανε τόσο καθολικὴ καὶ ἐκτεταμένη, καὶ ἰδίως τόσο συνεχῆς. Γιατί,

κι ἄν ἔβγαιναν λογοτεχνικά περιοδικά Πειραιώτικα κάθε τόσο, εὐκολα καὶ γρήγορα πάλι σβόνανε, κι ἡ κίνησι γύρω στὰ Γράμματα δὲν ἦταν τόσο συνεχής, ὅσο σὲ παλιότερες περιόδους. Τούτο ὀφείλεται φυσικά στὸ γεγονός ὅτι μετὰ τὴ μεταπολεμικὴ περίοδο ἡ γειννίασι τῆς πρωτεύουσας, μὲ τὴ μεγάλη καὶ ταχύτατη πρὸς αὐτὴν μεταφορά τῶν Πειραιωτῶν, καὶ ὕστερα μὲ τὴ μόνιμη σ' αὐτὴν ἐγκατάστασι πολλῶν Πειραιώτικων οἰκογενειῶν, ἔγινε τόσο αἰσθητικὴ σὲ κοινωνικὴ καὶ διανοοῦμενη κίνησι τοῦ Πειραιᾶ, ὥστε μποροῦμε νὰ ποῦμε ὅτι ἡ ξεχωριστὴ, ἡ ἰδιότυπη κ' ἡ αὐτόνομη μέχρι τότε ζωὴ του, ἄρχισε νὰ μετρεῖται καὶ νὰ ἐνοποιεῖται μὲ τὴ ζωὴ τῆς Ἀθήνας.

Τὸ ἴδιο ὅμως δὲν συμβαίνει καὶ στὰ παλιότερα χρόνια. Ἡ πνευματικὴ ζωὴ τοῦ Πειραιᾶ ἀπὸ τὰ 1890 μέχρι τὰ 1910 ἦταν πολὺ σημαντικὴ κα' ἐντελῶς ἐξέχωρη ἀπὸ τὴ ζωὴ τῆς Ἀθήνας. Μάλιστα ἡ ἐποχὴ γύρω στὰ 1900, ὅταν μεσουρανοῦσαν οἱ δοκιμώτεροι ἀπὸ τοὺς Πειραιώτες διανοοῦμενοι, εἶχε ἀφήσει ἐποχὴ στὰ νεοελληνικὰ γράμματα, (παράβαλε πρόλογον «Πειραιῶτικὸ Ἡμερολόγιον» 1928, ἐπιμελητῆς Χρ. Λεβάντας, ἔκδοσις «Ἐταιρίας Ἑλβια»).

Παράλληλα ὅμως μὲ τὰ γράμματα ἔσφυζε καὶ ἡ κοινωνικὴ, ἡ ἐμπορικὴ, ἡ βιομηχανικὴ κ' ἡ ναυτιλιακὴ κίνησι τοῦ πρώτου λιμανιοῦ τῆς χώρας μας. Ἐφημερίδες ἡμερήσιες ἀξιολογέες καὶ γιομάτες ἀπο ἀξιολογέστην ὕλην ἐτυπώνοντοσαν. Οἱ τίτλοι τοῦ μονάχα θυμίζουσι ὀλόκληρη μίαν ἐποχὴ τοῦ Πειραιᾶ: «Σφαίρα» «Ἐστία», «Ἐφημερίς», κι ἀργότερα «Ἄστυ» καὶ «Χρονογράφος».

Ἀπὸ τοὺς διανοοῦμενους φυσικά θ' ἀναφέρω ὅσους μ' εὐκολία μπορῶ νὰ θυμηθῶ ἐδῶ, ἐλπίζοντας ὅτι κι ἄλλοι Πειραιώτες θὰ συμπληρώσουν αὐτὰ τὰ ὀνόματα. Δοῦδὸν τέτοιοι ἦσαν ὁ ἱατροφιλόσοφος Θ. Ἀφεντούλης ὁ Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Γεώργιος Πολίτης, ὁ Ἀκαδημαϊκὸς Παῦλος Νιρβάνας (Π. Ἀποστολίδης), ὁ ποιητῆς Γεώργιος Στρατήγης, ὁ καθηγητῆς καὶ ἱστορικός Κωνστ. Ράδος, ὁ ποιητῆς Λάμπρος Πορφύρας (Σύψμος), ὁ ἀξέχαστος φίλος μου συγγραφέας καὶ δημοσιογράφος Α. Καραχάλιος (Λάμπρος Ἀστέρης), ὁ Θεόδωρος Βελλινιτῆς, ὁ πατέρας μου Βασίλ. Καψαμπέλης, (Βάσος Ἀδάμας), ὁ Γεωργίος Βώκος, ὁ δημοσιογράφος Α. Ν. Καλοστῆνης, ὁ καθηγητῆς Ἰάκ. Δραγάσης, ὁ δημοσιογράφος Σωτ. Λιάτσος, (μετέπειτα διευθυντῆς «Ταχυδρόμου», Ἀλεξάνδρειας), ὁ Α. Σακελλαρόπουλος, ὁ Ἀνδρέας Νικολάου, ὁ Ἀλέκος Βοαζνός, ὁ ποιητῆς Ρώμος Φιλλύρας, ὁ Ἐπ. Πολιτάκης, ὁ Δημ. Σηλιωτόπουλος.

Μετ' ἔρχονται ὁ Π. Ρεδιάδης, ὁ δημοσιογράφος Ἀριστος Καμπίνης, ὁ διηγηματογράφος Δημ. Βουτυρᾶς, ὁ ποιητῆς Κώστας Βάρναλης, ὁ Ἀγγελοσ Τανάρας, ὁ Ἀκαδημαϊκὸς Σπύρος Μελάς, ὁ ποιητῆς Ν. Χατζά-

ρας, ὁ θετὸς μου Ἐμμ. Καψαμπέλης, ὁ Γ. Δασκαλάκης, ὁ Δημ. Μιτάκης ὁ Χρ. Λεβάντας, ὁ Ν. Μαράκης, ὁ Α. Βολονάκης, ὁ Θ. Λιαροῦτσος, ὁ Δ. Πιτσάκης, ὁ Εὐάγγελος Ἐζωριζάκης κι ἄλλοι πολλοί. Ὅλους αὐτοὺς ἀνέφερα ἀνακατεμένους ὅπως μοῦ ἤρθανε στὸ μυαλό, χωρὶς ἀξιολογικὴ ἢ ἄλλη τοποθέτησι.

Μὰ κι αὐτὰ τὰ ὀνόματα δὲν εἶναι ὅλα. Ἄλλοτε ἐδιάβασα πὼς σ' ἓνα παλιότερο φύλλο τοῦ «Χρονογράφου» Πειραιῶς (γομίζω τῆς 17ης Νοεμβρίου 1927) μὲ τὴν εὐκαιρίαν μᾶς τελετῆς τῆς τότε «Ἐταιρείας Διανοοῦμένων Πειραιῶς» ὅπου ὁ Ἀριστος (Καμπίνης;) ἀνέφερε τὰ ὀνόματα Πειραιωτῶν διανοοῦμένων, ἢ ἐφημερίδα ἐκείνη συμπλήρωσε τὸν κατάλογο τῶν διανοοῦμένων. Μὲ καὶ ἐκεῖ δὲν ἀνεφέροντο ὅλοι. Ὁ Ἰάκ. Δραγάσης ἔστειλε τότε ἓνα γράμμα στὸν «Χρονογράφον», ἀπαριθμῶντας κι ἄλλους, αὐτὸ τὸ γράμμα ἀναδημοσιεύτηκε ὕστερα στὸ «Πειραιῶτικο Ἡμερολόγιον» τοῦ 1928. Μὰ καὶ πάλι ἴσως νὰ λείπουν ἀρκετοί.

Θάτανε πολὺ χρήσιμο ἂν οἱ παλιότεροι ἀπὸ τοὺς σημερινούς νεώτερους διανοοῦμενους ἀνέτρεχαν στὰ σχετικὰ φύλλα καὶ περιοδικά, ἀκόμα καὶ στὶς ἐφημερίδες τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἢ καὶ στὰ ἀρχεῖα τῆς Δημοτικῆς Βιβλιοθήκης Πειραιῶς, γιὰ νὰ συμπληρώσουν αὐτὰ τὰ ὀνόματα, γιατί σ' αὐτὰ καθρεφτίζεται ἡ πνευματικὴ κίνησι ἐκείνης τῆς ἐποχῆς.

Παράλληλα μὲ τὰ ὀνόματα νομίζω πὼς θὰ ἔπρεπε νὰ σημειωθοῦν καὶ τὰ περιοδικά, λογοτεχνικά, ἡμερολόγια ἢ ἄλλα, ποὺ ἀνακατεῖτηκαν μὲ τὰ γράμματα κ' ἐκράτησαν ἓνα μέρος τῆς ἱστορίας τους. Τυχαῖα αὐτὴ τὴ στιγμὴ μοῦρχεται σὲ νῦν μὴ μικρὴ ποιητικὴ καὶ λογοτεχνικὴ Ἀνθολογία «Φιλολογικὸς Σπίθας» (Ἐκδοσις «Σπίθας», Πειραιῶς, 1923). Ἐκτὸς ἀπὸ τὸ παλιότερο «Πειραιῶτικὸ Ἡμερολόγιον» ἐκτὸς ἀπὸ τὰ κάποτε «Πειραιῶτικὰ Γράμματα» (ὕστερα ἀπλῶς «Γράμματα»), ἐκτὸς ἀπὸ τὴ σημερινὴ «Ἀργώ», θὰ ὑπάρχουν κι ἄλλα πολλὰ Πειραιῶτικα λογοτεχνικά περιοδικά. Μὰ καὶ στὸ τύπωμα τῆς ὕλης αὐτῶν τῶν περιοδικῶν θὰ εἶγα νὰ γάνω μὴ ἀκόμα τελευταία, παρατήρησι. Καθὼς σ' αὐτὰ τὰ περιοδικὰ ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς Πειραιώτες, συνεργάζονται κι ἄλλοι λογοτέχνες ἀπὸ τὴν Ἀθήνα ἢ κι ἀπὸ ἄλλα μέρη τῆς Ἑλλάδας, θάταν σκόπιμο πλάι στὴν ὑπογραφή τῶν συνεργατῶν νὰ τυπώνονταν κι ἡ πόλις τῆς προελεύσεως τοῦ λογοτέχνη, γιὰ νὰ φαίνεται εὐκολα πόσοι ἀπ' ὅλους αὐτοὺς εἶναι οἱ καθαροὶ Πειραιῶτες καὶ νὰ μείνουν ἔτσι γνωστοὶ καὶ σ' αὐτοὺς ποὺ θάρθουν μετὰ ἀπὸ μᾶς.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΨΑΜΠΕΛΗΣ
Πειραιῶς—Ἀθήνα

ΤΑ ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΧΡΗΣΤΟΥ ΛΕΒΑΝΤΑ: «**Η φ α μ ί λ ι α**
τ ο υ Ν ω ε» (διηγήματα).

Τὸν Λεβάντα εἶναι χρόνια τώρα πού τὸν παρακολουθῶ. Κι' εἶναι χρόνια πού τὸν ἐκτιμῶ σάν ἕνα λογοτέχνη μὲ ταλέντο, ἀλλὰ καὶ μὲ τέληση, καὶ μὲ ἐργατικότητα, καὶ μὲ εὐσυνειδησία στὴ δουλειά του. Θά μοῦ πῆτε: καὶ ποῖος λογοτέχνης δὲν ἀγαπᾷ τὴ δουλιὰ του; Ἔ, βέβαια, δὲ λέω... Τὶ τὰ θέλετε ὁμοῦ: δουλιὰ ἀπὸ δουλιὰ διαφέρει. Κι' ὅταν βλέπουμε τόσους νέους λογοτέχνες πού θεωροῦν «δουλιὰ τους» τὸ νὰ «κεντοῦν» περίτεχνες φράσεις, νὰ ἐφευρίσκουν «πρωτότυπες» συντάξεις, νὰ προσπαθοῦν μὲ κάθε εἶδος παράξενο πρωτότυπωμα νὰ προκαλέσουν τὴν ἐκπληξή—καὶ τὸν «θαυμασμό»—τοῦ ἀναγνώστη, δὲν μποροῦμε παρὰ νὰ ἐκτιμοῦμε ξεχωριστὰ κείνους πού δουλεύουν σιωπηλά, μὲ πίστη, ποσοπαθῶντας ἀπλὰ καὶ εὐλικρινῶς, εἴτε στὸν στίχο εἴτε στὸ διήγημα, χωρὶς μανιρισμούς καὶ χωρὶς ἀκροβατισμούς, νὰ μεταδώσουν στὸν ἀναγνώστη ὅσο πιὸ ἔντονα μποροῦν τὴ συγκίνησή τους.

Τέτοιος εἶναι ὁ Χρῆστος Λεβάντας. Τέτοιος μᾶς φανερώνεται καὶ στὸ τελευταῖο βιβλίο του.

Τὸ γράψιμό του νοικοκυριστικο, στρωτὸ. Τόσο στρωτὸ πού τὸν ζημιώνει κιόλας πολλές φορές.

Ἡ ἀτμόσφαιρα τῶν διηγημάτων του ὡς ἐπιπολείστον Πειραιώτικη. Δὲν προσπαθεῖ οὔτε νὰ φανῆ ἄλλος ἀπ' ὅτι εἶναι, οὔτε νὰ μᾶς δώσῃ ἄλλο ἀπ' ὅτι νοιώθει, κι' οὔτε ἀκόμα ἀπ' ὅτι μπορεῖ νὰ μᾶς δώσῃ. Ἔτσι, κατορθώνει νὰ μᾶς δίνει πολλές φορές πραγματικὸ καλλιτεχνικὸ οἶγος. Καὶ ἡ εὐλικρινεία αὐτῆ εἶναι κάτι—στὴν ἐποχὴ μᾶς κυρίως.

ΦΟΙΒΟΥ ΔΕΛΦΗ: «**Ὁ ἄ ν θ ρ ω π ο ς**
μ ἔ τ ἦ ν τ σ ἄ π α» (ποιήματα)

Πρὶν ἀπὸ μερικά χρόνια, ἕνα καλοκαίρι, εἶχα πάει γιὰ ἕνα μῆνα στὸν Παρνασσό. Στὰ Καλάνια, τὸ μέρος πού τόσο ἀγαποῦσε ὁ ἀμερικανὸς ποιητὴς Κούκ.

Τὰ Καλάνια ἀπέχουν τρεῖς ὧρες μὲ τὸ μούλαρι ἀπὸ τοὺς Δελφούς. Ἐκεῖ βυθῆκα ἐτοιμῆ μιὰ ξύλινη καλυβούλα κάτω ἀπὸ ἕνα θεόρατο ἔλατο, ὅπου καὶ ἐγκαταστάθηκα. Καὶ ἄρχισα μιὰ ζωὴ πραγματικὰ εἰδυλιακῆ, πραγματικὰ παρσδεισένια—ἀξέχαστη στ' ἀλήθεια.

Ἔ, αὐτὴ τὴ ζωὴ μοῦ ἔφεραν ζωηρὰ στὴ θύμησή μου τὰ τραγούδια τοῦ κ. Φοίβου Δέλφη. Μυρρίζουν θυμωρὶ καὶ ἔλατο. Μυρρίζουν τσπανικὴ ζωὴ, ἀγνά αἰσθήματα, ἑλληνικὴ ὑπαιθρο.

Ἄπλᾳ καὶ κλασικὰ στὴ μορφὴ τους, σάν μερικά τραγούδια τοῦ Κρυστάλλη... Στίχος, ὁ δεκαπεντασύλλαβος τοῦ δημοτικοῦ τραγουδιοῦ.

Κάθε ποίημα τῆς συλλογῆς κατὶ ἔχει νὰ μᾶς πῆ. Καὶ μᾶς τὸ λέει ὠραῖα, «λεβέντια» τίς περισσότερες φορές. Κι' αὐτὸ εἶναι ἕνα μεγάλο προτέρημα—τόσο μεγάλο ὥστε... ἄς θεωρηθῆ ὡς γκρίνια μιὰ ἄλλη παρατήρηση: πολλὰ ποιήματα τῆς συλλογῆς δὲν ἀκολουθοῦν στὸ ξετύλιγμά τους ἕναν ρυθμὸ πού νὰ γίνεταὶ ὀλοένα ἐντονότερος ὡς τὸ κορυφωμὰ τους, στὸ τέλος. Ἔτσι, δὲν προκαλοῦν τὴ δόνηση ἐκείνη πού προκαλεῖται ἀπὸ κάθε δημιουργημα μὲ ἄρτια ἀρχιτεκτονικὴ, ἀπὸ κάθε ἔργο τέχνης ὀλοκληρωμένο.

Αὐτὰ ὅμως εἶναι λεπτομέρειες, καὶ—τὸ ἐπαναλαμβάνω—γκρίνιες. Τὸ γεγονός εἶναι ὅτι ὁ κ. Δέλφης ἔχει ταλέντο. Ταλέντο πηγαῖο.

Ν. ΧΑΓΕΡ ΜΠΟΥΦΙΔΗ: «**Α ὕ τ ο β ι ο**
ο γ ρ α φ ί α» (ποιήματα)

Θά φανῆ σὲ πολλοὺς πρωτότυπο, ἀσφαλῶς, τὸ ὅτι... πρόκειται νὰ γράψω κριτικὴ γιὰ τὸ βιβλίο μου. Καὶ δὲν θάχουν, βέβαια, ἄδικο. Τὸ νὰ γράφῃς κριτικὴς γιὰ τὰ ἔργα σου, γραμμένες «καθ' ὑπαγόρευσίν» σου ἀπὸ πειθήνιους φίλους σου, ἢ καὶ ἀπὸ σένα τὸν ἴδιο μὲ ψευδώνυμο καὶ νὰ τίς δημοσιεύς στὸν τύπο ἔχει παύσει πιά νὰ εἶναι κάτι τὸ πρωτότυπο στὸν μακάριο τοῦτον τόπο. Τὸ νὰ γράφῃς ὁμοῦ μιὰ κριτικὴ, τίμια καὶ καθαρὰ, γιὰ τὸ βιβλίο σου, μὲ τὴν ἑπαγορφή σου φερδιά—πλάσε ἂ καὶ ὅσο μπορεῖς πιὸ ἀνεπηρέαστα καὶ εὐλικρινῶς. εἶναι μιὰ θρασύτης γιὰ τὴν ὁποῖαν ἀξίζει ν' ἀκούσης... τὸν ἀναβαλλόμενο.

Ἄς ἡσυχάσουν ὁμοῦ οἱ ἄσπονδοι φίλοι. Τέτοιο πρᾶγμα δὲν πρόκειται νὰ γίνῃ. Θά ἤθελα ἀπλῶς νὰ τονίσω ἐδῶ ὅτι τὸ βιβλίο αὐτὸ—ἔπως κάθε βιβλίο, ἄλλωστε, στὸν συγγραφέα του, μοῦ ἔδωσε χαρὲς μεγάλες ἀλλὰ καὶ ἀπογοητεύσεις ὄχι μικρὲς... Ἡ «Αὐτοβιογραφία» εἶναι καὶ σάν μιὰ ἀνθολογία, νὰ ποῦμε, τῆς ἑως τώρα ἐργασίας μου—μιᾶς ποιητικῆς ἐργασίας εἰκοσιπέντε χρόνων. Μιὰ ἐργασία σάν τὴ δική μου, πού ἐπὶ εἰκοσιπέντε χρόνια κατόρθωσε νὰ μείνῃ ἔξω ἀπὸ τίς κλίμακες κι' ἔξω ἀπὸ τοὺς συμβιβασμούς—κι' εἶναι δύσκολο νὰ μαντεῖσῃ κανεὶς τί πάλη καὶ τί ψυχικὴ δύσνηση γριάζεται γι' αὐτὸ—εἶναι φυσικὸ νὰ μὴ βρῆσαι πολλοὺς εὐλικρινεῖς φίλους στὸν κύκλο τῶν «τρехουσῶν» φιλολογικῶν γνωριμιῶν. Δὲν θά παραπονεθῶ, λοιπὸν, γιὰ τὴν στάση τῶν περισσότερων συνομιλήκων μου. Ἄν ἐξαιρέσω με τὸν κ. Παπαδήμα πού ἔγραψε μερικά ἐνθουσιαστικὰ λόγια ἀνάμικτα μὲ μερικά ἱξῆς—ἀφίξης, οἱ ἄλλοι «συνηλικιώται» δὲν παρανεδιαφεροθῆκαν γιὰ τὴν ἱστορία αὐτῆ. Αὐτὰ, ὅσον ἀφορᾷ τίς μικροαπογοητεύσεις. Τὸ βι-

βλίο όμως αυτό στέθηκεν άφορητή νά δοκιμάσω και μεγάλες χαρές. Και οι μεγαλύτερες άπ' άλλες είναι ή έκτενης και συγκινητική κριτική του σεβαστού κ. Ξενοπούλου στά 'Αθηναϊκά Νέα, τά τόσα αὐθόρμητα λόγια του ανθρώπου που θεωρώ ώ: τό πιο φαιρινάτο πνεύμα του τόπου μας, καθώς και ό ένθους ατμός των νέων, των έντελώς νέων, άθηναίων και έπαρχιωτών, όπως του κ. Τάκη Λόξα, π. χ. του τόσον άξιου αυτού νέου κριτικού και ποιητή. 'Η συναδέλφωση αυτή στο έγκώμιο του τελευταίου μου βιβλίου δυό άξιον άντιπροσώπων της γενεάς που πέρασε και της γενεάς που έρχεται δέν άποτελεί την μεγαλύτερη δικαίωση ενός ανθρώπου που άφιέρωσε είκοσιπέντε χρόνια της ζωής του στην ποιητική ιδέα;

'Ανάφερα τους δυό αυτούς για τό «κοντρόσι». Αυτό δέν σημαίνει όμως πώς δέ με συγκίνησαν και τ' χρονολόγημα του κ. Μελά, και ή κριτική του κ. Ροδά, και . . . και . . . Και όλων παράλειψη άν δέν εύχαριστούσα και άτό δω τό καλό «Πρακτορείο Πνευματικής Συνεργασίας» καθώς και τόν διευθυντή του, τόν φίλο μου κ. Βαγιάνο, για τίς τόσες φροντίδες του σχετικά με την διάδοση του βιβλίου . . .

ΠΑΝΟΥ ΣΠΙΛΑΑ: «Βελάσματα Πρωβάτων» (ποιήματα).

Γιά ένα βιβλίο με ποιήματα θάπρεπε κανένας ή νά μή γράφει τίποτα—ένάν τό βιβλίο δέν τόν συγκίνησε, άν τό βρήκε ψεύτικο, επίπλαστο, άνειλικρινές, χωρίς νά φέρνει κανένα καινούργιο μήνυμα, χωρίς νά ξυπνά άνησυχίες, χωρίς νά θέτει προβλήματα, χωρίς νά σκύβει με συμπόνια στην ψυχή του ανθρώπου—ή νά του άφιέρωνει σελίδες πολλές—άν, άπεναντίας, ή ποίηση του βιβλίου βρήκε μίαν άπήχηση στον έσωτερικό του κόσμο, άν δημιουργεί σύμβολα που ζητούν ανάπτυξη, εξήγηση, μελέτη, άν ξυπνά συναισθήματα που θάπρεπε ν' αναλυθούν, άν θέτει ερωτήματα που θάξίζε νά τονισθούν, στά όποια θά έπρεπε νά δοθεί μιá άπάντηση.

Τό νέο βιβλίο του κ. Σπάλα άνήκει στη δεύτερη κατηγορία. Και . . . ή πιστοποίηση αυτή άποτελεί ήδη μιá κριτική. Μιά που δέν είναι βολετό λοιπόν νά μιλήσω για τά ποιήματα του βιβλίου έκτεταμένα. Θ' αναφέρω μερικούς στίχους μονάχα, που, έστω κι' άπομονωμένοι από τους άλλους, έχουν μιá πληροέστατη όμορφιά.

Στό πρώτο ποίημα διαβάζω:

*Τή γή μας δέν τή στείρουμε μ' άστέρια
Και θά φρεγώσουν πάλι οι θεία.*

Και σ' ένα άλλο ποίημα—τό ωραιότερο, θαρρώ, της συλλογής—παρκαίτω:

*Θωρεί την προίκα, που με γνώση
Κι' ύπομονή έχει φτιάσει τόση.*

*Δίπλες, πανιά, άντρομιά, δίμηια
Τόσα εναντά πλουμιά αίματα.*

*. . . Και πόσοι μόχθοι! Τό χειμώνα σπύει
Και στην άλή, με φως τ' άλοσπερίτη.*

*. . . Όμοις τά χρόνια φεύγουν και περνάνε
Δίχως κι' αυτήν ποιή νάν την τηράνε.*

Κι' έχει μιá φόβηση κι' όλο άπορεί:

—Πόσον καιρό την προίκα θά θωρεί; . . .

Ν. ΧΑΓΕΡ ΜΠΟΥΦΙΔΗΣ

ΒΑΣΙΛΗ ΛΑΜΠΡΟΛΕΣΒΙΟΥ: «Πειραϊκοί Παλμοί» (ποιήματα)

Δέν είναι νοσταλγικά ξαναγορισματα στα περασμένα οι «Πειραϊκοί Παλμοί» του Βασ. Λαμπρολέσβιου. Είναι γέννημα του άναλλοιωτου ψυχολογικού κλήματος του, ή χαρά των πρώτων έξορμήσεων του ώριμου αυτού ταλέντου.

Δέν είναι ό ποιητής, διόλου άνυποψίαστος για ό,τι γίνεται γύρω του. Κάθε άλλο. Είναι άντιθετα, ό πολεμένος, ό ευαίσθητος τραγουδιστής των δικών του και των ξενών καυμών. Μα οι άδρες ποιητικές συλλήψεις του Λαμπρολέσβιου δέν ακολουθούν το δημιουργικό τόνο της μεγαλότονης κραυγής. 'Η άγνή πνοή των συλλήψεων αυτών μάζ φτάνει από λίγα παιδικά, από πέλαγα μικρονά, από άσφραδελών λειμώνες. Θά μπορούσε κανένας νά χαρακτηρήσει—άκριβολογώντας άσχημα—τό έργο του ποιητή των «Βορινών» της «Εύαγγελίας» των «Επινείων» και τόσων άλλων μικρών άριστουργημάτων, ως λογμό της Νεοελληνικής Μούσας. Λυγμός είναι τό τραγοίδι του, όταν καιεί την άδ' κχιμαμένη του άδειφοδία, λυγμός, όταν ζωγραφίζει τους τρανού; καιμούς των μικρών ναγαών του Τινανείου κήτου, λυγμός όταν αναθυμιάται την προγολέσιμα των παιδικών όνειρων σ' άλλο μπροτιο δέσμη. Είναι τόση ένιαία ή μορφή του πλούσιου έργου του και τόσο άδιάσπαστη ή ύμοσγένειά του ώστε ό Λαμπρολέσβιος νά είναι υπερέφανος ότι από τά πρώτα του βήματα καώφωσε νά φτάσει την πραγμάτωση της άθάνατης Παλαμικής ύπόθηκης:

*Τό ίδιο τραγοίδι πάντα νά λές
Έίτε γελάς, είτε κλαίς.*

ΣΑΒΒΑΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΟΡΙΖΟΝΤΕΣ



- * Ἡ μόνη ἐτησία ἔκδοσις τοῦ εἰδους τῆς ποῦ συγκεντρώνει στίς σελίδες τῆς τοῦς Ἀριστεῖς τῆς Σκέψης σ' ὄλους τοὺς τομεῖς τῆς πνευματικότητος τοῦ τόπου.
- * Περιέχει: Λογοτεχνία, Ποίηση, Θέατρο, Ζωγραφική, Γλυπτική, Μουσική, Ἐπιστήμες, Λαογραφία, Ἱστορία, Σάτυρα κλπ.
- * Στὸν Α' καὶ Β' (1942, 1943) τόμο συνεργάστηκαν πάνω ἀπὸ 150: Ἀκαδημαῖκοί, Καθηγ. Πανεπιστημίων, Λογοτέχνες, Καλλιτέχνες, Ἐπιστήμονες, Διανοούμενοι, Δημοσιογράφοι μὲ τὰ πιὸ εἰδικὰ καὶ ἐνδιαφέροντα σύγχρονα θέματα.
- * Ἐτοιμάζεται γιὰ νὰ κυκλοφορήσῃ τὰ Χριστούγεννα ὁ νέος Γ' (1944) τόμος, μεστός ἀπὸ ἐκλεκτῆς συνεργασίας τῶν Κορυφαίων πνευματικῶν παραγόντων μας σ' ὄλα τὰ θέματα.

ΤΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΑΝΤΙΤΥΠΑ

ΣΤΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ

ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΟ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ

(ΥΠΗΡΕΣΙΑΙ : ΤΥΠΟΥ, ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ, ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑΣ)

- **ΑΝΑΛΑΜΒΑΝΕΙ** : τήν ἐπιμέλεια περιοδικῶν καὶ βιβλίων, τήν εἰκονογράφηση ἐξωφύλλων καὶ κειμένων, τήν προμήθεια κάθε παραγγελίας βιβλίων ἢ ἄλλου πράγματος πνευματικοῦ περιεχομένου.
- **ΠΡΟΜΗΘΕΥΕΙ** : στίς ἐφημερίδες τῶν ἐπαρχιῶν, στὰ περιοδικά καὶ γενικά στὸν Τύπο ὅτι ὕλη τοὺς χρειάζεταιαι γιὰ τὴ συμπλήρωσή τους (ἀνταπόκριση, ἄρθρο, χρονογράφημα, τηλεγραφήματα, ρεπορτάζ, — μυθιστόρημα, διήγημα, ὡς καὶ κάθε ἄλλου εἴδους συνεργασίαις.
- **ΔΙΑΦΗΜΙΖΕΙ** : βιβλία καὶ περιοδικά, διαλέξεις, ἐκθέσεις, συναυλίαι καὶ ἐν γένει κάθε πνευματικὸν δημιούργημα, ὀργανώνει καλλιτεχνικά προγράμματα καὶ στέλνει ἀποκόμματα γιὰ κάθε ζήτημα ποῦ θὰ τοῦ συστηθῆ νὰ παρακολουθῆσθῃ.

[Ρωτήσατέ μας γιὰ ὅτι ἐνδιαφέρεστε καὶ ζητήσατέ μας πληροφορίες γράφοντάς μας: Γραμματοθυρίξ 320, Ἀθήνα]

●
ΤΥΠΩΝΟΜΕ ΚΑΙ ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ :

ΠΟΙΗΜΑΤΑ

(Πανηγυρικὸ τεύχος ἀφιερωμένο στὴν ποίηση ποῦ δίνει στὸν βιβλιόφιλο ἀναγνώστη καὶ μελετητὴ μιὰ εἰκόνα τοῦ Λυρικοῦ Λόγου τοῦ καιροῦ μας μὲ ποικίλλα δείγματα ἀ νέκδοτης ἐργασίας 40 συγγραφέων καὶ κατ' ἐκλογὴν ποιητῶν μας — παλαιῶν καὶ νέων — μὲ βιογραφίαις καὶ ἄλλα στοιχεῖα τους).

ΕΤΟΙΜΑΖΕΤΑΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑ :
Ο ΝΕΟΣ Γ' ΤΟΜΟΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝ. ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΥ

ΟΡΙΖΟΝΤΕΣ

(Οἱ συνεργασίαι τοῦ νέου τόμου, ἐκλεκτῆς καὶ διαλεγμέναις ἀνάμεσα στοὺς εἰδικώτερους ἀπὸ τὰ Γράμματα, τίς Καλῆς Τέχνης καὶ τίς Ἐπιστήμης, θὰ δίνουν τὸ ἅπαντον καὶ τὸ ἀντιπροσωπευτικότερο τῆς τελευταίας των δημιουργίας).

ΠΟΛΥ ΓΡΗΓΟΡΑ ΠΕΡΙΜΕΝΕΤΕ ΤΟΥΣ :

ΟΡΙΖΟΝΤΕΣ

ΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑΣ
ΜΕ ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ ΤΟΥΣ ΑΡΙΣΤΕΙΣ ΤΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ